

עדים ועדויות

תיעוד סיפורו האישי של משה פלדשטיין

ש ו ר ד

מתנה-ריכוז פיצ'יורה באוקראינה

"...בו החורף נמשך תשעה חודשים והקור מגיע לשישים מעלות מתחת לאפס."

(מנחם בגין)

מגישים: רואי פלדשטיין, שלו ענבר, אוריאל אליאס

כתה: ט'7

מוגש למורות: אסנת בר, מירב שאול

בית ספר רוגוזין חטיבה א', קרית אתא

20/3/2016

עדים ועדויות

תיעוד סיפורו האישי של משה פלדשטיין

ש ו ר ד

מתנה-ריכוז פיצ'יורה באוקראינה

תוכן עניינים

ע מ ו ד

פ ר ק

מבוא.....4

חלק א'-מפגש עם איש העדות: משה פלדשטיין

- א. תעודת זהות 5
- ב. החיים לפני המלחמה.....6
- ג. בזמן המלחמה 10
- ד. סיום המלחמה.....12
- ה. מתנה המעצר בקפריסין..... 15
- ו. העלייה ארצה והקליטה בקרית-אתא.....17
- ז. תיעוד השואה.....25

חלק ב'- חקר בנושא: מתנה ריכוז פיצ'יורה באוקראינה

- א. הרקע לשואת יהודי רומניה.....29
- ב. הקמת מתנה הריכוז פיצ'יורה.....34
- ג. האוכלוסייה במחנה.....35

תוכן עניינים (המשך)

עמוד

פרק

חלק ב'- חקר בנושא : מחנה ריכוז פיצ'ורה באוקראינה

ד. התנאים במחנה.....37

ה. השמדה.....38

ו. עדויות זוועה מהמחנה.....39

ז. בריחה, גבורה והתקוממות.....40

ח. שחרור המחנה.....41

ט. האסיר הכי מפורסם במחנה- מנחם בגין.....43

חלק ג'-כתיבה יצירתית.....45

סיכום ומסקנות.....47

רפלקציה.....52

נספחים.....57

ביבליוגרפיה.....67

תודות.....68

מבוא

בתום חמש שנים ושמונה חודשים, עם כניעת גרמניה ללא תנאי ב-8 במאי 1945, הסתיימה מלחמת העולם השנייה באירופה. מלחמת העולם השנייה היא המלחמה הגדולה ביותר שידעה האנושות.

ניצולי השואה ("שורדי השואה") הם היהודים אשר שרדו את הרדיפה, הגירוש ורצח העם היהודי במלחמת העולם השנייה על ידי הנאצים. ניצולי השואה הם המתווכים העיקריים לאירועי השואה. לעדותם של שורדי השואה יש תפקיד מרכזי בהבנת האירועים ומשמעותם. המלחמה הזו הייתה ההרסנית והאכזרית ביותר בתולדות האנושות. חלק מאירועי המלחמה לא נתפסים. **במטרה ללמוד ולהבין יותר על התקופה הזו נפגשנו עם שורד השואה, מר משה פלדשטיין, סבא של רואי פלדשטיין.**

יצאנו יחד למסע משותף עם משה פלדשטיין, שורד השואה.

במסענו המשותף עברנו דרך אירועים אישיים ולאומיים מתוך עדותו הישירה של השורד. אירועים כמו: אווירת האנטישמיות שקדמה למלחמת העולם השנייה, הגירוש לגטו, צעדת המוות למחנה הריכוז, שחרור המחנה, ההעפלה לארץ-ישראל ועוד. מתוך מגוון האירועים בחרנו נושא אחד מתוך סיפור חייו של איש העדות שלנו וחקרנו אותו לעומק. הנושא שנבחר הוא: **מחנה ריכוז פיצ'וורה באוקראינה.** למדנו וחקרנו על **הקמת המחנה, האוכלוסייה, התנאים, שחרור המחנה ועוד.**

במהלך העבודה עברנו תהליך בו האירועים ההיסטוריים קבלו משמעות אחרת, אישית יותר. קבלנו את הזכות ללמוד, לשמוע ולהנציח מתוך העדות

ולהמשיך לשאת את לפיד הזיכרון !

חלק א'

מפגש עם איש העדות: משה פלדשטיין

משה פלדשטיין, 2014

א. תעודת זהות

שם פרטי: משה

שם משפחה: פלדשטיין

כינוי: מוישה פלדשטיין

כתובת: רחוב הוגו מולר 11 קרית-אתא.

טלפון: 04 8443528

תאריך לידה: כנראה יליד 1932, לא ידוע בוודאות (יורחב בהמשך...)

ארץ לידה: רומניה.

מצב משפחתי בזמן מלחמת העולם השנייה: ילד. לפני המלחמה בן זקונים במשפחה בה היו אבא ואמא ו שלוש אחיות בוגרות. אחרי המלחמה יתום עם אחות אחת גדולה.

האם היית בגטאות/במחנות/במסתור... ? הייתי ילד בגטו ברומניה ושרדתי מחנה ריכוז. אני ניצול מחנה ריכוז. שם המחנה: פיצ'ורה באוקראינה.

מקום השחרור: מחנה פיצ'ורה באוקראינה.

שנת עלייה: 1948

שנת הגעה לקרית אתא: 1959

שם המראיינים: רואי פלדשטיין (הנכד), שלו ענבר ואוריאל אליאס (חברים לכתה של הנכד).

תאריך הראיונות: 2/2/2016, 6/3/2016, 13/3/2016 (בנוסף, התקיימו שיחות טלפון רבות להשלמת ידע ופרטים).

ב. החיים לפני המלחמה

משה פלדשטיין נולד ברומניה, כנראה, בשנת 1932. משה נולד בעיירה בצפון רומניה בשם ליפקן, במחוז חוטיין (בחבל בסרביה).

בסרביה (ברומנית: Basarabia) היא חבל ארץ היסטורי במזרח אירופה, שהיה שייך לרומניה ומוקדם יותר לנסיכות מולדובה, הכלול כיום ברובו ברפובליקת מולדובה ומיעוטו באוקראינה.

מפה: רומניה הגדולה 1920-1940

פעם למשה הייתה משפחה.

שם אביו: הרש (צבי) פלדשטיין ז"ל, **שם אמו:** צ'ירל (צילה) פלדשטיין ז"ל.

האחיות הגדולות: טרזה ז"ל (האחות הבכורה, נספתה בשואה), פרל (פנינה) ז"ל (נספתה בשואה), שרה ז"ל (שרדה את מחנות ההשמדה).

משה ספר שלאחותו פרל הייתה אחות תאומה שנפטרה כשהייתה תינוקת. נולדו להוריו עוד זוג תאומות, שגם הן נפטרו (האחיות התאומות נפטרו ממחלות, פעם לא היו חיסונים וטיפול רפואי כמו שיש היום).

לבסוף נולד משה, בן הזקונים למשפחת פלדשטיין.

כשפרצה מלחמת העולם השנייה היה משה הקטן בן 6 בערך. היו לו אבא ואמא ו-3 אחיות גדולות ממנו. משה היה בן הזקונים במשפחה.

אביו של משה היה ירקן (עבד בחנות ירקות) ואמו עקרת בית. האחות הבכורה, טרזה ז"ל, עבדה כמוכרת בחנות ממתקים קטנה ועזרה בפרנסת המשפחה.

אין למשה כל דרך לדעת את גילו או תאריך הלידה שלו כי הוא היה ילד והוריו לא שרדו לספר לו.

משה זוכר שתחיל ללכת ל"חדר" ללמוד לקרוא ולכתוב ותורה בעיקר ולפי זה הוא מעריך את גילו. משה זוכר שלא אהב ללמוד ב"חדר" והכריחו אותו ללכת. משה זוכר את הרב שלימד שהיה לו מקל ארוך שהיה לפעמים מכה איתו את הילדים הקטנים.

אווירת האנטישמיות, לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה: רוב האוכלוסייה בעיירה היו כפריים פשוטים שהתפרנסו מחקלאות או מלאכה. אבל היו הרבה יהודים והגויים לא אהבו את זה. לדבריו של משה, כבר בשנת 1939 היו גילויי אנטישמיות, שהוא זוכר כילד. המשטר ברומניה אף פעם לא נתן ליהודים שוויון זכויות ולקחו מהם את האזרחות. לא נתנו ברומניה ליהודים לעבוד בכל עבודה שרצו וללמוד ולהתקדם. והמצב של המשפחה שהייתה ענייה הלך והחמיר.

בתחילת התקופה הסובייטית עסקו רוב יהודי העיירה במסחר ובמלאכה, אך לאחר שבוטל המסחר הפרטי הפכו רוב היהודים לפועלים, לבעלי מלאכה ולפקידים. בית הספר פעל ביידיש.

משה הקטן זוכר שבימי ראשון (שזה יום "השבת" של הגויים, הנוצרים) היו האוקראינים יוצאים ועושים פוגרומים. היו מקללים, שוברים חלונות של בתים, של עסקים ובוזזים את החנויות של היהודים וגם רוצחים.

משה זוכר במיוחד אדם שכינו אותו "קוזה" שהיה מארגן את הפוגרומים בליפקן נגד היהודים. החבורות היו לפעמים שיכורים ופרחחים היו מסתובבים ומחפשים יהודים להרביץ להם וגם בחורות צעירות לאנוס אותן.

לא היה בטוח ליהודים ללכת ברחוב. היו שורפים בתים ליהודים. היהודים פחדו. משה זוכר שראה איך שוברים חלונות בבתים.

משה מספר: "המשטרה וכל המשטר ברומניה היו נגד היהודים. הייתה אנטישמיות גדולה ומאורגנת. אם ליהודי הייתה אדמה, היו לוקחים לו. אם היה ליהודי פרדס היו באים ולוקחים את הפירות והירקות. היהודים "לא יכלו להוציא מילה" ולא להתלונן".

אב המשפחה, הרש (צבי) פלדשטיין היה נכה מלחמה. הוא נפצע במלחמת העולם הראשונה ברגלו מרסיס. משה מתאר את משפחתו כמשפחה פשוטה, כפרית וענייה שלא יכלה להגר לשום מקום.

התמונה הבאה היא התמונה האחת ויחידה שיש למשה פלדשטיין מהוריו.

התמונה צולמה כ- 8 שנים לפני שבן הזקונים משה נולד. התמונה צולמה בערך בשנת 1924, בסטודיו לצילום ברומניה כ- 15 שנה לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה. בתמונה נראים ההורים של משה הרש וצירל ז"ל וגם האחות וטרזה ז"ל שהייתה פעוטה. האחות הבכורה של משה, טרזה ז"ל, שמצולמת בתמונה כפעוטה, נספתה בשואה כשהייתה בת 20 בערך. גם האחות פרל נספתה וההורים. למשה אין תמונה של אחותו פרל ז"ל או של קרוב משפחה אחר. זו התמונה היחידה שיש למשה לפני השואה. התמונה שמורה במאגר התמונות של יד-ושם שם מונצחים ההורים והאחות שנספו עם יתר הקורבנות בדפי-העד (ראו: צילום דפי העד בנספחים).

שרה האחות שניצלה עלתה לארץ והקימה משפחה (יורחב בהמשך).

ג. בזמן המלחמה

**משה, ספר מה עבר עלייך בתקופת המלחמה (מלחמת העולם השנייה) ?
פרט היכן היית? בן כמה היית? מה קרה לבני משפחתך הקרובים? שתף
אותנו בזיכרונותיך?**

"כשהתחילה המלחמה הייתי בן 6 בערך. כשהייתי בן 7 כבר אבדתי את ההורים שלי ואת שתי אחיותיי. הפכתי ליתום. נשארה לי רק אחות אחת, שרה. לא תמיד הייתי איתה. הייתי הרבה לבד ברעב, בקור, בשלג, בלי משפחה. היו הרבה קשיים וחוסר וודאות מה יהיה. הייתי צריך לשרוד ועשיתי הכל כדי לשרוד."

"לקחו אותנו בכוח מהבית שלנו. פינו אותנו חיילים רומנים ואוקראינים. לקחו את כל הרכוש ליהודים. העבירו אותנו ברגל ממחנה למחנה. הלכנו בקור, בשלג, בלי נעלים, יחפים. הרבה אנשים לא שרדו את המסעות ומתו בדרך ממחלות, מתשישות וקור. בתחילה ריכזו יהודים שגורשו מביתם מבסרביה בכפר גיאורגיו ברומניה. שם הכניסו אותנו למבנה שהיה פעם בית-ספר, מוקף חומה שהפכו למחנה-ריכוז עם גדר תייל. היינו ישנים שם במקלט שהיה ארכיון. זה היה בחורף, כל החורף היינו שם. לא היו מיטות או שמכות. ישנו על הרצפה. ריכזו שם הרבה מאד אנשים. היה קר בפנים כמו בחוץ. הרבה חלו ומתו בחורף הזה. במחנה היו תנאים קשים מאד ופרצו מחלות. בהתחלה מתו שתי אחיותיי: טרזה ופרל. טרזה, האחות הבכורה, הייתה מאד עדינה, הייתה בערך בת 20 במותה. באותו הלילה נפטרה גם אחותי פרל. פרל הייתה בערך בת 13 במותה. שתיהן חלו בדיזנטריה, היה להן חום גבוה. שתיהן נפטרו באותו הלילה זו לצד זו. לא יכולנו לקבור אותן. בבוקר אספו את המתים וזרקו אותם בבור גדול כמו "קבר אחים". אמי גם נפטרה זמן קצר אחר-כך, היא לא עמדה בתנאים הקשים ובשיברון הלב. נשארנו אבא, שרה ואני. בלילות היינו ישנים מחובקים ובגלל שהייתי הכי קטן חיממו אותי הכי הרבה. אבא היה נכה וגרר רגל. הלכנו ברגל בשדות קפואים, בשדות עם קוצים נשרטנו ברגליים עד זוב דם. הכו והצליפו בנו שנמשיך ללכת. זו הייתה "צעדת מוות". היו שוטרים אוקראינים אכזרים מאד. הם לקחו גברים צעירים, הכו אותם עם אלות ובעטו

בהם עד שהעצמות נשברו והריאות התפוצצו. כשהתקרבונו ליישוב כלשהו אבא סחב את עצמו בקושי ומת בצריף קטן. איש אחד שהכיר את אבי קרא לי, לקח אותי על הידיים, להיפרד מאבי הגוסס. אבי נפטר בדרך למחנה-הריכוז פיצ'ורה והוא בן 48 בערך. ראיתי אותו מת. כשהגעתי למחנה ריכוז פיצ'ורה, הייתי כבר יתום, נשארה לי רק שרה, אחותי, שהייתה אז בת 12 בערך. עבדנו עבודות פרך. בלי בגדים בלי כלום. אני זוכר במיוחד שני שוטרים אוקראינים אכזריים במיוחד שיום אחד הפשיטו את אחותי וציוו עליה לרוץ במחנה עירומה. הם נתנו לכלבים שלהם לרוץ אחריה. הכלבים נשכו אותה בכל הגוף לעיני כולם. אני זוכר את השמות שלהם: סמיטנסקי וסאמארנקו", לעולם לא אשכח את זה!

ד. סיום המלחמה

השחרור ממחנה הריכוז

ספר על רגעי השחרור היכן היית כשהמלחמה הסתיימה? לאן הגעת עם שחרורך? לדברי משה, השחרור לא היה בבת-אחת אלא בהדרגתיות. ממחנה הריכוז פיצ'ורה שוחררנו שרה ואני ויתר היהודים ע"י הרוסים. אחרי השחרור הועברנו כל השורדים ובעיקר הילדים לרומניה למחוז טולצ'ין ומשם לבית יתומים ביאסק שברומניה. יהודים מאמריקה קנו את השחרור שלנו ושלמו עבור המחייה שלנו בבית היתומים. מבית היתומים ביאסק לעיירה ברלאד ברומניה. שם משפחות יהודיות אמצו זמנית ילדים. גם את משה אמצה משפחה לזמן קצר. בכל הזמן הזה משה לא יודע מה עלה בגורלה של שרה, אחותו היחידה ששרדה את המלחמה. מבלראד הועברנו לבוקרסט.

זוהי התמונה היחידה של משה מילדותו, מסיום המלחמה. זוהי התמונה הכי ישנה שיש למשה, שבה הוא מופיע.

בתמונה: משה פלדשטיין וחברו
מעט אחרי השחרור ממחנה הריכוז
בתחנת רכבת בבוקרשט (1944).

התמונה צולמה בשנת- 1944 בתחנת רכבת בבוקרשט, רומניה. התמונה קטנה (זהו גודלה במקור) וצולמה בשחור-לבן. הילדים בתמונה עומדים לצילום כמו חיילים: מתוחים ורציניים.

בתמונה מצולם משה פלדשטיין כשהיה ילד בן 12 בערך, עם חבר ילדות שלו. לחבר קראו לייבל"ה טרכמן. פירוש השם "לייב" זה "אריה". משה מספר שהם היו חברים מאד טובים, כמו אחים.

התמונה צולמה בשנה האחרונה של מלחמת העולם השנייה, מעט לאחר שחרורו של משה ממחנה הריכוז פיצ'יורה ברומניה, בתקופת השואה. משה היה אז ילד וכונה בפי מכריו מוישל"ה. בזמן שצולמה התמונה משה יצא והחבר יצאו לטייל ברחובות שליד תחנת הרכבת בבוקרסט. אפשר בתמונה לראות חלק מהרחוב. אפשר לראות שמשה והחבר שלו לבושים בצורה דומה: יש להם כובע קסקט ומעיל קצר כמו ז'קט. משה לובש מכנס ארוך מצמר ונועל מגפי בד. לחבר יש מכנס עד הברכיים. כשצולמה התמונה משה הועבר לרומניה והיה לדבריו: "פחות או יותר חופשי".

עובר אורח, אדם זר שמשה לא הכיר, ביקש לצלם את מוישל"ה ואת החבר שלו. כעבור מספר דקות לאחר מכן האיש נתן לכל אחד במתנה עותק מן התמונה.

מכל משפחת פלדשטיין שרדו וניצלו רק משה הקטן ואחותו שרה יתר בני משפחתם נספו. עם סיום המלחמה מוישל"ה היה יתום. כמו משה, גם לייבל"ה שרד את מחנה ההשמדה והיה יתום.

משה סבור שלייבל"ה שרד את המלחמה אבל, לא יודע בוודאות מה עלה בגורלו, כי עם סיום המלחמה נפרדו דרכיהם.

מבוקרסט עבר משה לרוסיה: "שם ידעתי שאחותי שרה עבדה בבית-חרושת לזכוכית, ופגשתי אותה לזמן קצר".

משה מספר: " כשהייתי ברוסיה, שמעתי שבארץ לוחמים היהודים נגד הערבים על הארץ שהייתה בשלטון הבריטים "המנדט הבריטי". רציתי לעלות לארץ ישראל. יהודים מאמריקה ומארץ ישראל שלחו אוניות שייקחו אותנו לארץ-ישראל ושלמו הרבה כסף לרוסים שיתנו לנו לעזוב ולעלות על הספינות. בשנת 1947 עליתי על ספינת מעפילים "פאן יורק" מבולגריה לכיוון ארץ ישראל , לקח לי יותר משמונה חודשים להגיע לישראל".

בתמונה: מעפילים באוניית פאן-יורק בשנת 1948

משה עלה לארץ ישראל ב- 2/4/1948 (כב' אדר ב' התש"ח) לאחר ששהה כ- 8 חודשים במחנה מעצר בקפריסין.

ה. מחנה המעצר בקפריסין

מהם מחנות המעצר בקפריסין? מחנות המעצר בקפריסין היו מחנות אשר הוקמו בקפריסין על ידי ממשלת בריטניה החל מאוגוסט 1946 ועד נובמבר 1949 לצורך כליאת המעפילים המגיעים לארץ ישראל.

קפריסין של ימי טרום המדינה הייתה אי בשליטת הבריטים, ששימש לצרכים צבאיים. פליטי השואה, שצבאו על נמלי ארץ ישראל לאחר מלחמת העולם השנייה בתקווה למצוא כאן בית, מצאו את עצמם נרדפים שוב. הבריטים החליטו לגרשם למחנות, שהוקמו במיוחד בקפריסין.

באוגוסט 1946 החליטה ממשלת המנדט הבריטי לגרש את העולים ה"בלתי לגאליים" לאי קפריסין, בכדי להתריע ולמנוע את העלייה הבלתי לגאלית לארץ-ישראל. במהרה נוכחו הבריטים לדעת כי הגרוש לא הצליח להרתיע והעולים המשיכו להעפיל לחופי הארץ.

סך-הכל גורשו לקפריסין כ-52,000 מעפילים שהובאו לשם ב-39 ספינות.

רוב המעפילים שהגיעו לקפריסין היו יוצאי פולין ויוצאי רומניה.

משה הגיע לקפריסין מבולגריה. על **אוניית המעפילים "פאן יורק"**.

אוניית המעפילים "קיבוץ גלויות" (שמה המקורי היה "פאן יורק"), יחד עם אוניית המעפילים "עצמאות" (שמה המקורי היה "פאן קרשנט"), כונו "הפאנים". צמד האוניות, שהפליגו יחדיו מבולגרס בבולגריה ישירות לאי קפריסין, נשאו את מספר המעפילים הגדול ביותר במסגרת מפעל ההעפלה, 15,169 מעפילים.

בתמונה:
ספינת המעפילים
פאן-יורק 1947

המעפילים ששהו במחנות המעצר בקפריסין רובם ככולם אנשי "שארית הפליטה", ניצולי השואה, שהפליגו ב-39 ספינות. חלקם שהה על האי כמה חודשים בלבד ואחרים אף יותר משנה. תנאי החיים במחנות היו קשים: צפיפות, חוסר פרטיות, מזון דל ובעיקר – מחסור חמור במים, שהשפיע גם על תנאי התברואה וגרם למחלות.

בעת שהייתם במחנות העניקו להם משלחות של הסוכנות היהודית, של עליית הנוער ושל הג'וינט, שירותי בריאות, סיעוד וקהילה על מנת להקל ולו במעט על חייהם.

במהלך כל התקופה יצאו מעפילים וותיקים מהמחנות ועלו לארץ ישראל על חשבון מכסות העלייה.

הכלואים שוחררו בהדרגה והגיעו ארצה. מדי חודש עזבו את המחנות כ- 750 איש, מחצית ממכסת רישיונות העלייה הממשלתית: ילדים ונשים בהריון הורשו לעלות בנפרד. ב-10 בפברואר 1949 עלו אחרוני הגולים מקפריסין לישראל.

משה פלדשטיין מספר שהיה עצור במחנה מספר 67, בקפריסין במשך כשמונה חודשים. משה זוכר שכל אדם במחנה קיבל כלי מפח שהיה בעצם הצלחת שלו לכל התקופה. "אבל לא קיבלנו סכינים" אומר בחיך משה. מכיוון שהיה נער צעיר קבל אישור עלייה לארץ ישראל "סרטיפיקט" וכך העפיל ועלה לארץ ישראל ב'כב' אדר ב' התש"ח 1948 (2/4/1948).

ו. העלייה ארצה... והקליטה בק. אתא

משה הגיע לארץ-ישראל שהייתה בשלטון הבריטי ב 2/4/1947, יום לפני מלחמת העצמאות וכחודש לפני ההכרזה הרשמית על קום המדינה.

"חודשיים אחרי שהגעתי לארץ ישראל נרשמתי וקבלתי תעודת זהות. מכיוון שלא ידעתי בדיוק בן כמה אני ומתי נולדתי החליט פקיד הרישום לקבוע לי תאריך יום הולדת 16 לאותו היום בדיוק: 11/6/1948, מאז אני מציין את יום הולדתי בתאריך זה, בצורה סמלית, אני חושב שנולדתי בשנת 1932".

עם העלייה לארץ-ישראל, משה היה בן 16 בערך, הוא נקלט בקיבוץ מגדיאל שהיה שייך לאגודת ישראל: "היו מדריכים בקיבוץ שעזרו לנו. רוב הנערים והנערות היו יתומים. חצי יום עבדנו וחצי יום למדנו". משה מספר שהעבודה הייתה קשה מאד: "עבדנו בשדות. האוכל היה דחוק מאד מעט לחם עם ריבה. אבל, היינו בארץ ישראל, בארץ שבה יש רוב יהודי. הארץ הייתה חמה וזה היה יותר טוב מהקור והשלג, העוני, המוות והרעב באירופה".

משה מספר שהנערים בקיבוץ היו הולכים לבית-הכנסת ומתפללים: "עובדים, לומדים ומתפללים".

באחד הביקורים בבית-כנסת הכרתי אדם מבוגר שהכיר את ההורים שלי ז"ל. הוא הזמין אותי לעבוד במשק שלו ברעננה. עזבתי את הקיבוץ גרתי אצלו ועבדתי אצלו במשק". כעבור כשנה בארץ, בשנת 1949, התגייס משה לצה"ל-צבא ההגנה לישראל.

בתמונה:

משה בקיבוץ מגדיאל, 1948

בתמונה: משה פלדשטיין , נער צעיר , בארץ-ישראל, רעננה, 1949.

מתי התגייסת ומה עשית בצה"ל? "התגייסתי בגיל 17 וחצי והייתי חייל פשוט בין השנים 1949-150. למדתי לירות בנשק, עשיתי מטווחים. התפקיד שלי היה להיות מאבטח של משאיות. בעיקר משאיות עם חומרי נפץ". משה מוסיף בחיור: "כמעט התפוצצתי כמה פעמים בעצמי". משה מספר שעל הישובים בארץ היו התקפות של פורעים ערביים והיה צריך לשמור גם על ישובים, על הנפשות, השיירות והציוד.

בתמונות: משה פלדשטיין בשנת 1949, טוראי בצה"ל

משה פלדשטיין

מתי הגעת לקרית-אתא לראשונה? "בשנת 1949 הגעתי בפעם הראשונה לכפר אתא (שהייתה אז מועצה מקומית קטנה). הגעתי בקושי באוטובוס. הייתי אז חייל. בכפר-אתא היו אז מעט בתים. הגעתי כדי לבקר את אחותי, שרה. אחותי הייתה אישה צעירה והיא התגוררה ב"בית החלוצות" שהיה בכפר-אתא."

בית החלוצות היה מרכז חינוכי-דתי לנערות, באזור מרכז הכפר (היום רחוב העצמאות, בית מרקחת אופיר). "באתי לבקר את אחותי שלא פגשתי אותה הרבה זמן. נפגשנו ומאד התרגשנו, בכינו והתחבקנו."

בתמונה: משה פלדשטיין מטייל בחיפה, 1950.

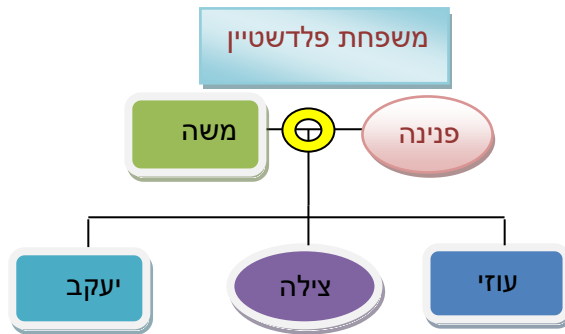
מה הביאך להתיישב בקרית-אתא? למעשה, רק כעבור 9 שנים, מאז ביקורו הראשון בכפר-אתא, הגיע משה להתיישב ולגור בק.אתא. בשנת 1959 הגיע משה לגור בכפר-אתא (בשנה זו הוכרזה קרית-אתא כעיר, עם סיפוח המועצה המקומית של ק. בנימין). כשהגיע משה לגור בק.אתא, היה נשוי טרי ואב לבנו הבכור, עוזי. "ההורים של אשתי קנו בית ברחוב הוגו-מולר בכפר-אתא, שנקרא אז "שיכון עולה חדש" ואנחנו באנו בעקבותיהם.

בתחילת הנישואין גרנו ברעננה בבית קטן שקניתי בכספי. כשההורים של אשתי עברו לכפר-אתא עברנו אחריהם. מכרתי את הבית הקטן ברעננה וקניתי בית ב"שיכון עולה חדש", ליד ההורים של אישתי. בשנת 1965 מכרתי את הבית הקטן ולקחתי משכנתא, הלוואה גדולה וקניתי בית פרטי. "

"הבית, ברחוב הוגו-מולר 11 בקרית-אתא, נמצא על שטח של חצי דונם. הבית היה במרחק הליכה קצר מביתי הראשון ומההורים. בבית זה אני גר עד היום."

אחותי, שרה, התחתנה ונולדו לה שני ילדים, היא גרה בבת-גלים בחיפה עד למותה מהתקף לב בגיל 39.

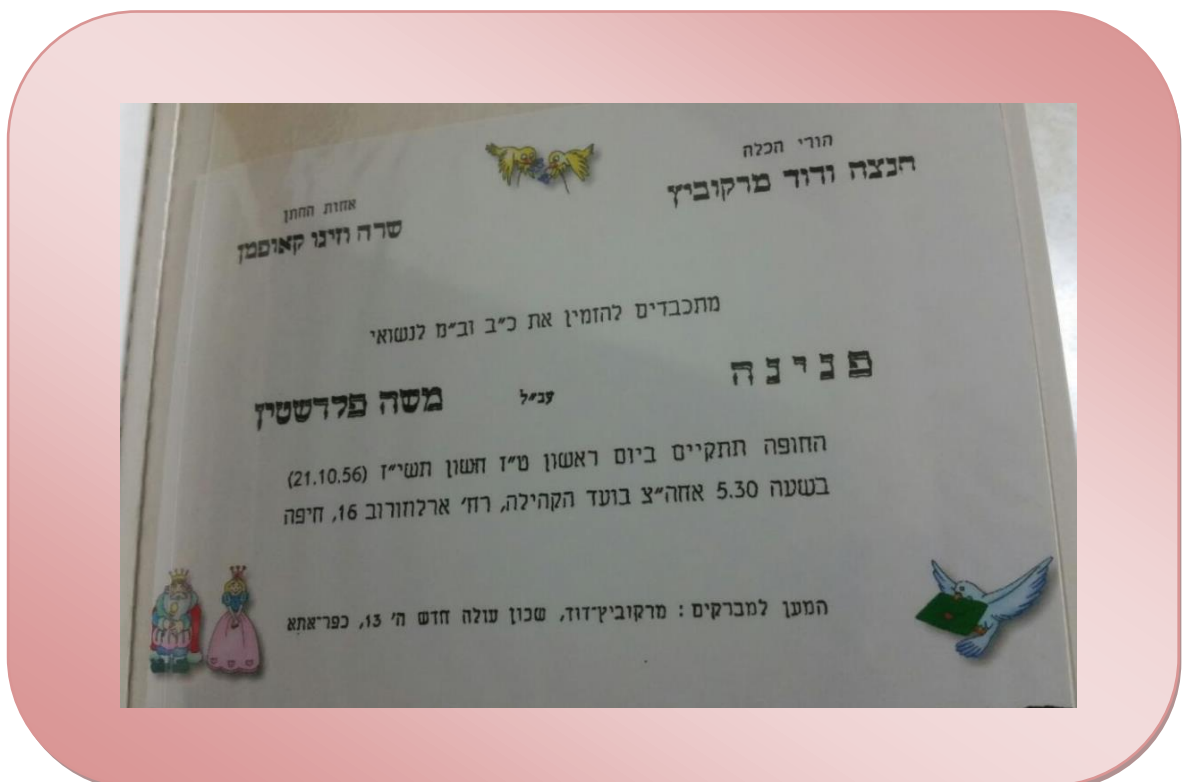
משה התחתן עם פנינה מרקוביץ'. בישראל בשנת 1956. למשה ופנינה נולדו 3 ילדים: עוזי, צילה ויעקב. כיום, יש להם 5 נכדים ונין אחד.

החתונה התקיימה בחיפה, ברחוב ארלזרוב בועד הקהילה, שהיה מקום קטן, כמו מתנ"ס עם רב. החתונה הייתה צנועה ופשוטה.

המען למברקים: כתובתו של אב הכלה שגר בקרית אתא "שכון עולה חדש", שנמצא היום ברחוב הוגו-מולר.

מכיוון שהוריו של משה, נספו בשואה, שרה האחות הגדולה של משה רשומה על ההזמנה, במקום ההורים. על ההזמנה נרשם בטעות "פלדשטיין" (עם י' אחת) במקום פלדשטיין.

המזמינים הם: "ההורים של הכלה"- חנצ'ה ודוד מרקוביץ'. חנצ'ה היא הדודה של פנינה. חנצ'ה הייתה אם חורגת לפנינה. חנצ'ה ז"ל גידלה את פנינה ואחיה (צבי) שהתייתמו מאמם שנספתה בשואה. אביה של פנינה, דוד מרקוביץ', ניצל מהשואה והיו לו שני ילדים קטנים: פנינה וצבי. דוד מרקוביץ ז"ל התחתן עם אחות אישתו, חנצ'ה ויחד גדלו את הילדים. אחר כך נולד להם בן משותף, אהרון מרקוביץ', שהוא אח חורג לפנינה וצבי (מאותו האב אבל לא מאותה האם, אלא מהדודה).

בתמונה: מופיעה פנינה מרקוביץ' (הנערה מימין, עם הסרט בשער), מניחה יד על כתפה של דודה שלה שהיא גם האם המאמצת שלה, חנצ'ה מרקוביץ' ושני האחים של פנינה: צבי מרקוביץ' והאח-למחצה אהרון מרקוביץ'. פנינה היא הסבתה של רואי פלדשטיין. התמונה צולמה ברעננה בשנת 1948, לפני ההתיישבות בקרית אתא.

ממה התפרנסת כשעברת לגור בק.אתא ? משה היה נגר בחברת "סולל בונה", שם עבד עד לשנת 1995, שנת פרישתו לגמלאות. במסגרת העבודה היה משה חלוץ ועסק בבניית הארץ. משה זוכר שעבד בקרית שמונה ובקיבוצים שונים, במשך כל השבוע והיה מגיע רק בסוף-שבוע הביתה. אשתו, פנינה, הייתה עקרת בית. עסקה בגידול הילדים, התחביב שלה היה תפירה. כשהילדים גדלו הייתה קופאית בסופר בשביט עד ליציאתה לגמלאות.

מכיוון שפנינה ומשה הם ניצולי שואה שניהם קבלו מענקים מגרמניה משנת 1965 כניצולי שואה וקצבאות נכות וזה עזר מאד להתקדם ולטפל במשפחה.

איך היו היחסים עם השכנים בקרית-אתא ? "יחסים מצוינים. היו לי ויש לי שכנים שקטים וטובים. רוב השכנים התחלפו בשנים האחרונות, חלקם נפטרו. אני אוהב את ק.אתא והתושבים. מכיר את ראש העיר מילדות. ילדיי גרים בקרית אתא וחלק מנכדי גרים כאן. בתי וכלתי עובדות בבית הספר התיכון "רוגוזין" שלידי בתי וילדי ונכדי באים לעיתים תכופות לבקר."

פנינה ומשה ביום חתונתם, 21/10/1956, חיפה

פנינה ומשה פלדשטיין, בחצר ביתם, ק.אתא, 2014

ז. תיעוד השואה

מתי התחלת לספר את סיפורך? האם שיתפת את בני משפחתך?

"אני מספר למי ששואל. אני לא רוצה להציק ולהעיק על אף אחד. זה סיפורים מאד קשים. לא הכל אפשר לספר ולא לכל אחד. לילדים שלי ספרתי וגם לנכדים, לפי מה שהם רצו לדעת ולפי מה שהיו מסוגלים להבין."

האם חזרת לבקר בארץ הולדתך? מה הרגשת?

"כן. בקרתי ברומניה בטיול עם חברים פנסיונרים. בקרתי ברומניה פעמיים. הפעם הראשונה הייתה בשנת 1993 ואחרי כמה שנים שוב. לא חזרתי למחוז הולדתי וגם לא רציתי לבקר במחנות ההשמדה. הגעתי בזמנים אחרים, לא בזמן מלחמה. אין בליבי נקמה."

הנצחת השואה: בשנת 1998 הגיעו לביתו של משה פלדשטיין, נציגים מ"קרן ספילברג להנצחת השואה" וצילמו אותו בביתו: "סרט בו אני מספר את מה שקרה לי במלחמת העולם השנייה. אני מספר שם הכל: דברים קשים ביותר. ספרתי והכל מתועד ומצולם. יש לי שני עותקים בבית ויום אחד אפשר לראות. זה מאד חשוב לא לשכוח!"

סטיבן אלן ספילברג, הוא במאי קולנוע, תסריטאי ומפיק יהודי אמריקאי.

ספילברג הוא אחד מהבמאים המצליחים והרווחיים ביותר בתולדות הוליווד. הפקותיו מגוונות: משוברי קופות, שגיבוריהם הם דינוזאורים ממוחשבים ("פארק היורה"), עד יצירה בת שלוש שעות המצולמת בשחור לבן ומציגה את השואה ("רשימת שינדלר"). הוא תואר, כאישיות המשפיעה ביותר בהוליווד. ספילברג זכה פעמיים בפרס אוסקר לבמאי הטוב ביותר, עבור הסרטים "רשימת שינדלר" ו"להציל את טוראי ריאן".

ספילברג מממן את קרן השואה "פרויקט הנצחת השואה", אשר עוסק בתיעוד עדויות ניצולי השואה.

אוספי העדויות בווידאו של יד ושם ושל מכון הקרן להיסטוריה חזותית מיסודו של סטיבן שפילברג, באוניברסיטת דרום קליפורניה- USC :

אוסף עדויות יד ושם כולל כ-35,000 עדויות שנאספו החל משנת 1945. כ-12,000 מן העדויות האלו הן עדויות ווידאו והן נגישות לצפייה באולם הקריאה אשר בבניין הארכיון ביד ושם. באוסף אלפי עדויות ווידאו של ניצולי שואה יהודים, הומוסקסואלים, צוענים, עדי יהווה, עדויות של משחררי המחנות ועדים לשחרור, אנשים שהשתתפו במשפטים נגד פושעי מלחמה, או מצילים ומי שהושיטו עזרה.

בנוסף לכך, מספר משה כי הוא מלא "דפי-עד" על בני המשפחה שלו שנספו בשואה. בני המשפחה הקרובה מתועדים ב"דפי העד" ביד ושם (עותקים בנספחים).

יד ושם
רשות הזיכרון לשואה ולגבורה

מה דעתך על התוכנית להנצחת השואה המתקיימת בבית ספרינו?

" לפעמים מגיעים תלמידים לצלם ולשאול, ללמוד ולהכין עבודות. זה טוב מאד".

"לפני שנתיים, כשהרגשתי יותר טוב, הגעתי לכיתות של הנכדים בבית ספר יסודי ובחטיבת הביניים לספר לילדים דברים על השואה. למשל בבית ספר "גורדון", בכתה ג' הילדים התפלאו שאני לא יודע מתי יום ההולדת שלי. הילדים נורא צחקו כשפנינה, אשתי אמרה שאולי בכלל היא יותר מבוגרת ממני."

מה לדעתך ניתן לעשות היום כדי שלא נשכח את מה שהתרחש בתקופת השואה? משה חושב שצריך ללמוד וללמד יותר על השואה. לדבריו:

"כל דבר טוב כדי לזכור: ציור ותמונה וסרט. צריך לזכור ולא לשכוח!"

יש לך מסר בשבילינו לעתיד?

משה מאד מודאג מהעתיד של מדינת ישראל. משה מבקש שנדע לבחור מנהיגים טובים: "לא כמו אולמרט. מנהיג כמו אולמרט יכול להביא אסון וכליה על עם ישראל". לדבריו: "צריך מנהיג טוב ולא רודף בצע". בנוסף משה מוסיף שעם ישראל חייב להיות עם ישר וחזק כי תמיד יהיו לנו אויבים.

בתמונה: משה פלדשטיין ושניים מנכדיו, אורן ורואי פלדשטיין (2014) .

דפי העד

אנו רוצים לספר גם על דפי העד של מספר קרובי משפחה של משה פלדשטיין שנספו בשואה. אנו מצרפים בנספחים דפי-עד מיד ושם.

משה פלדשטיין מלא דפי-עד, על בני משפחתו שנספו בשואה: אביו- הרש (צבי), אימו צירל ואחיותו טרזה ופרל פלדשטיין ז"ל.

מהם "דפי-העד" ?

דף עד לרישום והנצחה של הנספים בשואה הוא טופס שהונפק על ידי מוסד יד ושם כחלק מפרויקט ההנצחה שלו, ובו מתעדים קרוביהם ומכריהם של קורבנות השואה את פרטיהם.

יד ושם פעל כבר בתקופת השואה, בעיקר בארץ ישראל ובבריטניה. בשנת 1953 נחקק חוק יד ושם. חלק מהגדרת תפקידו הוא לשחזר את שמותיהם, פניהם וגורלותיהם האישיים של היהודים שנרצחו בשואה. במאגר המידע שיצר יד ושם כתוצאה ממילוי טפסים אלו נכללים כשני מיליון דפי עד, ובהם שמות הנספים ופרטיהם האישיים, ובחלקם אף צילומים. הנתונים עובדו, ובחודש נובמבר 2004 הועלו השמות, יחד עם כמיליון שמות נוספים שאוחדו ממקורות ארכיוניים אחרים ומפרויקטים של מחשוב בכל רחבי העולם, למאגר המרכזי של שמות קרבנות השואה באינטרנט. בתוספת מנוע חיפוש המאפשר למצוא דפים רצויים. דפי עד הם יקרי ערך, ואף אפשרו מספר מקרי איחוד משפחות.

את דפי העד על בני משפחת פלדשטיין ומרקוביץ שנספו בשואה מלאה תמר פלדשטיין, אמא של רואי, כלתו של משה, בכתב ידה לפני 15 שנה (באפריל 1999) לפי עדותם של משה ופנינה. דפי העד לקוחים מאתר "יד ושם". באתר מופיעה גם תמונה אחת ויחידה שיש למשה מהוריו.

חלק ב'

חקר בנושא: מחנה ריכוז פיצ'יורה באוקראינה

"...בו החורף נמשך תשעה חודשים והקור מגיע לשישים מעלות מתחת לאפס."

(מנחם בגין)

א. הרקע לשואת יהודי רומניה

שואת יהודי רומניה התרחשה בתקופת מלחמת העולם השנייה. יהודי רומניה נרדפו, נעשקו ונשדדו על ידי השלטון וגם על ידי פרטים וארגונים שונים. מאות אלפי יהודים נרצחו בתקופה זו.

ביהדות רומניה היו שלוש חטיבות עיקריות בהתאם לגורלן בתקופת השואה, יהודי צפון טרנסילבניה, שיישוביהם צורפו להונגריה וגורלם היה דומה לגורל יהדות הונגריה, יהודי בסרביה וצפון בוקובינה, שלפני השואה יישוביהם צורפו לברית המועצות ולאחר כיבושם על ידי צבאות רומניה וגרמניה הוכחדו והוגלו מבתיהם ויהודי הרגאט ודרום טרנסילבניה שנרדפו, נעשקו, עונו והושפלו, אך השמדתם של מרביתם, שתוכננה לשנת 1942, נדחתה לאחר תבוסת הגרמנים והרומנים בקרב סטלינגרד. **משה פלדשטיין ומשפחתו הם מצאצאי יהודי בסרביה.** בתקופת מלחמת העולם השנייה שלטה רומניה על טריטוריה הקרויה כיום "רפובליקת מולדובה".

במפה: מסומן בחץ האזור בו התגוררה משפחתו של משה פלדשטיין: חוטיין, בסרביה

מפה: מפת בסרביה בחלוקה למחוזות

רצח יהודי בסרביה וצפון בוקובינה החל עוד לפני כניסת רומניה למלחמת העולם השנייה. בהסכם ריבנטרופ-מולוטוב ניתנה יד חופשית לברית המועצות בבסרביה וצפון בוקובינה. במועד שהתאים לסובייטים - לאחר נפילת צרפת, המעצמה הערבה לגבולות רומניה, הגישה ברית המועצות לרומניה אולטימטום בו תבעה יציאת הממשל והצבא הרומני ממחוזות אלה לאלתר. הרומנים, שכוחם נפל בהרבה מכוחה של ברית המועצות, נאלצו לסגת תחת האולטימטום וברית המועצות השתלטה על חבלים אלה. במהלך היציאה החפוזה של הרומנים, הממשל הרומני ציווה על הצבא הרומני להגיש סיוע לרומנים הנמלטים מערבה, אל שטח רומניה, אך לא ליהודים. היהודים בחבלים האלה, הבינו שהם מועברים לשלטון הסובייטי והיו ביניהם כאלה שניסו להתחיל תקופה זו ברגל ימין על ידי הקבלת נציגי השלטון הסובייטי בלחם, מלח ודגלים אדומים - התנהגות זו נתפסה על ידי הרומנים כבגידה והעיתונות הרומנית האשימה את היהודים באבדן החבלים האלה עבור רומניה. חלק מקציני וחיילי רומניה הנסוגים מחבלים אלה החלו לעשות שפטים ביהודים, כנקמה על אבדן החבלים.

ברצלב הייתה עיר במחוז טולצ'ין ברומניה. במחוז זה גרה משפחת פלדשטיין. הגרמנים כבשו את ברצלב ב-22 ביולי 1941. העיירה נכללה בתחום טרנסניסטריה שבשלטון רומניה והובאו אליה מגורשים מבסרביה (Bessarabia) ומבוקובינה (Bucovina). משפחתו של משה גורשה מבסרביה.

בתמונה: גירוש יהודים מבתיהם תחת משמר של חייל במדי הצבא הרומני, בשנת 1941, בשטחי ברית המועצות שנכבשו במלחמה

תאריך הכיבוש בידי הצבאות הגרמניים-רומניים : 22 ביולי 1941.

בתקופת מלה"ע ה 2 הקימו הגרמנים במקום שני מחנות עבודה, אף כי העיר שכנה באזור המינהל הרומני. העובדים הראשונים, שהובאו למקום, היו יהודים אוקראיניים, כן עבדו במקום שבויי מלחמה סובייטיים.

המחנות הוקמו בבנייניהם של שני בתי ספר לשעבר, הוקפו בגדר תיל דוקרנית ונמצאו תחת שמירת שוטרים אוקראיניים וליטאים. באחד המחנות, ככל הנראה, רוכזה גם משפחת פלדשטיין. במחנות אלו, כנראה מצאו אמו ואחיותיו של משה את מותן.

לפני כניסת הצבא הרומני לבסרביה ובמלחמת העולם השנייה כבר נקבעה מטרת "טיהור" המחוזות האלה מיהודים. הוראות רבות בנוגע ליהודים ניתנו בעל פה ובנוסף לכך, לפני נפילת המשטר של אנטוונסקו הושמדו מסמכים רבים, לכן אין כיום תיעוד על המועד המדויקת ועל הפורום בו התקבלו ההחלטות לביצוע, אך התייחסויות מאוחרות יותר מאשרות שהיה כנראה סיכום בין אנטוונסקו ובין היטלר בנוגע ליהודי המחוזות ה"חדשים".

אנטוונסקו נתן את ההוראה הבאה: "את כל הרומנים והאוקראינים הפרו-קומוניסטים צריך לשלוח לגדה השנייה של הדניסטר (לכונן נהר הבוג), בעוד ש"כל בני המיעוטים מסוג זה" (כינוי ליהודים) יחוסלו".

רצח היהודים נעשה בשני שלבים: השלב הראשון היה בפרק הזמן שבין יציאת הצבא הסובייטי ועד כניסת הצבא הרומני; בשלב זה - מקומיים, בעיקר באזור הכפרי, לקחו יוזמה (מסיתים רומנים נשלחו לפני שהגיע הצבא הרומני על ידי אנשי "המשרד השני" של המטכ"ל הרומני), התארגנו בכנופיות שתפסו יהודים, בזזו את רכושם, אנסו את הצעירות והרגו את כולם לבסוף. בשלב זה נרצחו עשרות אלפי יהודים.

השלב השני בוצע לאחר השתלטות הצבא הרומני על השטחים האלה. הייתה הוראה שלא בכתב, שהועברה בעל פה בין יחידות הצבא הרומני, להרוג

ביהודים ולבזוז רכוש יהודי ללא חשבון ב-24 השעות הראשונות של הכיבוש (לפי השמועה שעברה בין היהודים, בשלושת הימים הראשונים). גם הצבאות הגרמניים שהשתתפו בכיבוש היו תחת פיקודו של אנטונוסקו, לכן גם מעשיהם, כמו הפוגרום בבלץ, נופלים תחת אחריות ממשלת רומניה.

ההוראות המיוחדות, שהועברו בעל פה, יצרו בעיות, כי לא כולם היו מוכנים לבצען כלשונן. כדי להתגבר על כך נשלח ביום 29 ביוני מברק דחוף לכל הפרפקטים בבסרביה ובבוקובינה, שבו הצטוו "לירות, להעביד בפרך ולהרעיב את התושבים היהודים בכל שטחן של בסרביה ובוקובינה". בצ'טאטאה אלבה (המצודה הלבנה) קצין מקומי שלא הכיר את ההוראות-שבעל פה דרש הוראות בכתב - קולונל מרצ'ל פטלה נסע לשם במיוחד כדי להעביר את ההוראה, ולמחרת נרצחו שם 3,500 יהודים.

גזירת הגירוש לטרנסניסטריה בוצעה בהחלטיות, ומי שניסו לחזור למקומות מהם גורשו נענשו בחומרה הגדולה ביותר.

בתמונה: איסוף ומעצר יהודים ברחוב ביאשי, בזמן הפרעות

בספטמבר 1941 הוקם סמוך לבית הסוהר של ברצלב גטו ורוכזו בו היהודים שנשארו בה, המגורשים ויהודים אחרים מהנפה. פעם בשבוע הותר ליהודים

לצאת לשוק לקנות מצרכים ולשאוב מים (שואבי המים היו בעיקר ילדים), כי בתחום הגטו לא הייתה באר. בסוף דצמבר 1941 נמנו בגטו כ-750 בני אדם.

ב-1 בינואר 1942 הועברו רוב היהודים למחנה הריכוז פיצ'ורה, ובפברואר 1942 נרצחו חמישים בני אדם על שפת הנהר בוג (Bug). גם משפחת פלדשטיין גורשה במסע למחנה הריכוז פיצ'ורה, הוריו של משה ושתיים משלוש אחיותיו, כאמור, נפטרו בדרך למחנה. במפה מסומן בחץ צהוב מקום פטירתם המשוער.

מפת רומניה בשנת 1942 לאחר אבדן צפון טרנסילבניה וצירוף הכיבושים בשטחי ברית המועצות

ב. הקמת מחנה ריכוז פיצ'יורה

(ברומנית: peiora) פיצ'יורה היא עיירה במחוז טולצ'ין על גדות נהר בוג, מקום נופש לשעבר.

בסתיו 1941 הוקם בעיירה פיצ'יורה מחנה ריכוז ליהודי אוקראינה שפוננו וגורשו ממקומות מגוריהם. המחנה נמצא באחד המקומות היפים ביותר על גדות נהר הבוג. המחנה הוקם במבנים רעועים שהיו שייכים בעבר למעון הקיצי של הקצינים הסובייטים.

בתמונה: מבט מהאוויר על גשר נהר הפיצ'יורה שבגין וחבריו האסירים בנו (צילום: זיו ריינשטיין)

ג. האוכלוסייה במחנה

בנובמבר-דצמבר 1941 נשלחו ל-פיצ'יורה כ- 3005 יהודים מטולצ'ין (ביניהם גם בני משפחתו של משה פלדשטיין).

המפונים נמסרו לידי משמר המשטרה של המועצה המקומית, וזו שיכנה אותם בשני מבנים רעועים שהיו שייכים בעבר למעון הקיצי של הקצינים סובייטים. כושר תכולתם היה 400 איש לכל היותר. המבנים הוקפו שלוש שורות תיל דוקרני. המגורשים אוכסנו בהם בצפיפות גדולה ובמצוקה חמורה ללא תנאים היגייניים. בשנת 1942 הובאה למחנה פיצ'יורה גם קבוצת יהודים אוקראינים מבראצלאב Bratlav שבמחוז טולצ'ין.

מלבד היהודים האוקראינים, ששרדו מ- 3005 מפוני טולצ'ין הנ"ל, והקבוצה, שהובאה מבראצלאב, נמצאו בסתיו 1942 בפיצ'יורה גם 2000-2500 יהודים רומנים שגורשו מצ'רנאוף, מסטורוז'ינץ, מואטרה-דורני, מדורוהוי, ממייהילן, מיאש ועוד- וכן שוחט ובתו מטולצ'יאה.

אף כי לגיון הז'אנדארמים בטולצ'ין העמיד את מפקדת הז'אנדארמיה בחבל טראנסניסטריה בדצמבר 1941 על כך, שתנאי אכסונם של המפונים עלולים לגרום להתפשטות מחלת טיפוס הבהרות באזור, ניתן בספטמבר 1942 צו להעביר ממחוז מוגילב (moghilev) למחנה פיצ'יורה 3,000 יהודים נוספים מהם 2,400 מגורשים שפונו קודם לכם מבוקובינה, מבאסאראביה ומצפון מולדובה וכן 600 יהודים מקומיים.

מפקד הז'אנדארמיה של טראנסניסטריה, קולונל אילייסקו ((Iliescu הורה לשלוח את העניים ביותר.

בפקודתו נאמר, כי אלה נידונים בין כה וכה לכליה, והרי לשם כך הוקם המחנה.

ילדים הוצאו מבתי היתומים וחולים הובאו על אלונקות מבתי החולים, בעוד שנשים זקנים נלכדו ברחובות, כדי למלא את המחסה שנדרשה על ידי לגיון הז'אנדארמים במוגילב.

כך הופרדו הורים מילדיהם ונשים מבעליהן. החלשים שבהם נספו בדרך (ובניהם שתי אחיותיו של משה, אמו ואביו), נחנקו בקרונות מחוסר אוויר.

הקבוצות הורדו בתחנת הרכבת איסראילובקה (Israilovca), במרחק 14 קילומטר מפיצ'יורה, ומן התחנה הובאו המגורשים ברגל למחנה. לאורך כל הדרך הוכו ביד הז'אנדארמים. שיירות בנות 300-400 אנשים הגיעו ממוגילב בחודשים ספטמבר-נובמבר 1942.

בתמונה: יהודים רומנים, שהובלו לטרנסניסטריה ובדרך נרצחו על ידי המלוויים הרומנים בין בריזולה ובין גרוזדובקה.

ד. התנאים במחנה

תנאיו החמורים של מחנה פיצ'ורה היו ידועים לשמצה בקרב אוכלוסיית הגטאות שבאזור מוגילב. במחנה היו שני בניינים בעלי הקומות. בבניין הראשון, בעל 3 קומות, שוכנו האנשים שהיו בריאים כביכול. בחדרים חסרי דלתות, שחלונותיהם היו ללא שמשות, אטומים סחבות או קש, שכבו האנשים, רועדים מקור, במשך חודשים, ולא יכלו להתרחץ מחוסר מים וסבון.

ב"בתי התמחוי", שהוקמו על רגל אחת מקופסאות פח מנוקבות, הושחר הכל-אנשים וחפצים-מרוב עשן. הקברנים היהודיים, שהיו האנשים החשובים והפעילים ביותר במחנה, העמידו שומר בפרוזדור שבקומה הראשונה. מתפקידו של שומר זה היה לשמור על הגוססים מפני הכלבים, שרחרחו את הגוויות וניסו לחדור פנימה, וכן מפני השומרים, שחיכו לרגע המתאים להתגנב בחשאי למקום, כדי להוציא את שיניי הזהב מפי המתים. בפיצ'ורה היו קוברים יום יום עשרות גוויות (גופות), מאחר שהתמותה הגיעה ל 30-40 איש ולמעלה ליום. בקומה השנייה שכבו החולים, שלא ניתן להם טיפול כלשהוא, כי לא היה במחנה כל רופא, וכן לא היו בנמצא תרופות. בקומה השלישית דרו הנשים. בכל הקומות שררה אותה אווירה של עוני ועל צפיפות מבהילה.

הבניין השני נועד לחולים במחלות מדבקות, במיוחד לחולי טיפוס הבהרות. כ - 4000 איש נספו בפיצ'ורה ממחלה זו ואחרות.

על יד שני הבניינים היה מוסך ששימש חדר מתים. בחדר זה נערמו יום יום 50-60 גופות, זו על גבי זו, שנועדו להיזרק לבורות שהיו קטנים מתכולתם, כי מחמת הקשיים באדמה קפואה ניתן היה לחפור בורות קטנים בלבד. בורות אלה, שהוכנו מאחורי הבתים, שימשו קברי אחים.

לא היה ביכולתם של דיירי המחנה להשיג מזונות, כי נאסר על האוכלוסייה המקומית להתקרב למחנה, ואילו על דרי המחנה נאסר לצאת לעבר השני של גדר התיל. משכילו לאכול העשבים ואת קליפות העצים, שהקיפו את הבניינים, התנפחו האנשים מרב רעב.

ה. השמדה

מפקד המחנה היה רב סמל סטראטולאט (Stratulat), שהתעלם מן המתרחש בתוך המחנה, ששם שדדו השומרים האוקראינים, הציקו ורצחו כאוות נפשם.

תחת לחץ הרעב עברו אחדים מרצונם למחנה העבודה הגרמני בבראצלאב. הם ידעו מראש, כי הם צפויים שם למוות, אולם לפני כן יקבלו מנת אוכל זעומה תמורת עבודתם. בפיצ'ורה היה קיים ועד יהודי שפנה תכופות לשלטונות ולוועד היהודי במוגילב ושטח בפניהם את המצב הנורא במחנה, אולם פניותיו לא הביאו לשום תוצאות.

כמה פעמים באו מעבר לבוג אנשי א.ס.א. במשאיות, נטלו יהודים והעבירו אותם אל מעבר לנהר, לאזור הגרמני ושם רצחו אותם. ב-16 באוקטובר נערכה "אקציה" מיוחדת: מפקד אחד המחנות שמעבר לבוג,

אובר-פלדוובל האנס רוקר דרש ממפקד המחנה בפיצ'ורה למסור לידיו את כל הנערות שגילן בין 14-20 שנה על מנת לשלחן כאחיות לבתי החולים הגרמניים שבמחוז ויניצה. נבחרו 150 נערות ונמסרו על ידי הגרמנים. הגרמנים העלו אותן על משאיות, הובילו אותם לתוך היער שבין באר לבין ויניצה, ובו עינו ואנסו אותן ולבסוף רצחו את כולן.

רק נערה אחת הצליחה להימלט בעזרת חייל גרמני שאף הוא היה כלוא לפני במחנה ריכוז. "אקציה" אחרת נערכה ב-20 בנובמבר, ובה ניסו הגרמנים להוציא את כל היהודים מן המחנה, אולם לאחר משא ומתן עם השלטונות הרומניים הסתפקו ו-500 איש. "אקציה" שלישית נערכה ב-10 במאי 1943, כאשר הוציאו מן המחנה 600 איש- גברים, נשים ונערות צעירות. באותו זמן קאפיטאן פטקאו מפקד לגיון הז'אנדארמים בטולצ'ין, והממונה על המחוז היה הקולונל לוגין (שמו). בפברואר 1943 באו שניהם לביקור במחנה. אולם מראה עיניהם הדחים אותם, עד שחזרו על עקבותיהם כלעומת שבאו, מבלי להיכנס לתוך המחנה. השניים הסתפקו בכך ששאלו את שומר בשער, כמה מן המגורשים נותרו בחיים.

1. עדויות זוועה מהמחנה

האנשים הכלואים במחנה התנפחו מרוב רעב. הרעב במחנה היה כה חמור, עד שהביא לאכילת בשר אדם. בפיצ'ורה אירע, ששתי אחיות אכלו מגופת נערה שמתה ימים אחדים קודם לכן. מזוועת המעשה נטרפה דעתה של אחת מהן, בעוד שאחותה השליכה עצמה למימי הבוג. במחנה הריכוז פיצ'ורה אירעו גם מקרים נוספים של טירוף דעת והתאבדויות. אישה חנקה את שני בניה והשליכה אותם לנהר הבוג, ולאחר מכן הלכה בדרכם. כן התאבדו מספר נשים צעירות שנאנסו על ידי שומרים אוקראינים. פרופסור למתמטיקה מצ'רנאוץ יצא אף הוא מדעתו, ונמצא מת, ציפורניו נעוצות בקברו של חייל גרמני שנהרג שם בקרב.

בתמונה: אזכרה ליד המזרקה אליה הושלכו גופות המתים בפיצ'ורה עד שהועברו לקבר אחים (טיול שורשים שרה המל, 2006).

ז. בריחה, גבורה והתקוממות

תנאיו החמורים של מחנה פיצ'ורה היו ידועים לשמצה בקרב אוכלוסיית הגטאות שבאזור מוגילב, ומשום כך ניסו היהודים בכל הדרכים להימלט מן הפינוי וחיפשו מסתור במרתפים ובשדות. אבל, האנשים ניצודו על ידי כלבי משטרה והועלו על קרונות סגורים-80 איש לקרון.

בעזרת היהודים האוקראינים נעשו כמה ניסיונות בריחה. בעזרת הבניינים שליד הבוג לא הייתה שמירה. אסירים אחדים הצליחו לקפוץ מן הגג לתוך הנהר או לטפס על חומה, שגובהה היה 4 מטר, ולברוח. אלה שנתפסו, נורו במקום.

50-60 מגורשים הצליחו להימלט מן המחנה ולחזור למוגילב, אולם נתפשו והוחזרו לפיצ'ורה.

בעקבות המעשה ביקש ב 26 באוקטובר 1942 מפקד לגיון הז'אנדארמים במוגילב, המאיר אוראשאנו ממפקד הז'אהדארמריה של טרטנסניסטריה לנקוט צעדים, כדי למנוע את בריחתם של מגורשים ממחנה פיצ'ורה. השמירה הוגברה על ידי משמר חזק של אנשי מיליציה אוקראינים, שבראשם עמד האוקראיני סאמארנקו (Samarenko), מלבד המיליציה האוקראינית שכנה בפיצ'ורה גם תחנת ז'אנדארמים רומנים.

בימי הכיבוש פעלה בברצלב הסמוכה מחתרת יהודית ובה 16 חברים. המחתרת נתגלתה, וחבריה הוצאו להורג.

ח. שחרור המחנה

ב-10 ינואר 1944, משנמצא הצבא האדום במרחק של 20 ק"מ מבראצללב, שוב לא הוצאו היהודים לעבודה. כל היחידות הגרמניות נסוגו מן המקום. השוטרים האוקראיניים והליטאיים נמלטו על נפשם. במחנה נותרו מעט יהודים. הניצולים- נמלטו ליערות, אל הפרטיזנים, או לכפרים הסמוכים, שם הוסתרו על ידי האיכרים.

בתייהם ורכושם של המפונים נשדדו מזמן על ידי האוכלוסייה הלא-יהודית. המגורשים, שהובאו או חזרו לאחר מכן לבתייהם, ראו בבתייהם של האוקראינים יריעות ועטיפות של ספרי תורה שהונחו על הרצפות במקום שטיחים. סנדלר השתמש בגוויל לריפוד נעליים. בית העלמין נהרס, ובמצבות השתמשו כאבני מדרכה.

חלק מהיתומים נאספו לבתי יהודים ואיכרים. עם תום המלחמה התברר כי ישנם מאות ילדים יהודים יתומים שנותרו בגטאות ובמחנות. הרב מסקולן, אליעזר זוסיא פורטוגל, שניצל בעצמו מהשואה בצ'רנוביץ, לקח על עצמו לאסוף את היתומים ולהביאם לבוקרשט, שם פתח עבורם בית יתומים שבו החלו לחזור לשגרת חיים נורמאלית. הודות לפועלו זכה לכינוי "אבי היתומים". שיבת היתומים מטרנסניסטריה (המחנה השכן) היא פרק ייחודי בתולדות יהדות רומניה. גם משה נאסף לבית יתומים לבוקרשט.

טטיאנה אפניסבה, מנהלת הארכיון המקומי בפיצ'ורה אמרה פעם: "אתם חושבים שהסיפור של האסירים מעניין? אבל דווקא החיים של הסוהרים מרתקים יותר. חלקם נשארו כאן אחרי התפרקות המחנה וחיו לצד האסירים לשעבר. מי שעד לא מכבר סרו למרותם היו פתאום בדיוק כמותם. מרבית הסוהרים, באופן מפתיע למדי, מתו לפני האסירים. לא כל הסוהרים היו אותו דבר" לטענתה: "היו כאלו שניסו בתקופת המחנה לסייע לאסירים. מצבם אחרי התפרקותו היה טוב יותר. ובכלל, מהראיונות איתם אפשר ללמוד המון על טבע בני האדם". הוסיפה וציינה אפניסבה: " בדבר אחד מיישרים קו כל הסוהרים עד היום. כששואלים אותם היכן קבורים האסירים שמתו הם לא מסכימים

לגלות". זו רק אחת הסיבות שלא ידועים פרטים רבים על שחרור המחנה. בנוסף, לאחר מספר שנים, המחנה, הוחרב עד היסוד ותחנת כוח נבנתה על תיליו.

בתמונה: האנדרטה במחנה הריכוז בפיצ'יורה

ט. האסיר הכי מפורסם במחנה פיצ'יורה - מנחם בגין

מנחם בגין היה ראש הממשלה השישי של מדינת ישראל,

יו"ר תנועת החרות ומפלגת הליכוד, שר בממשלות ישראל,

מפקד האצ"ל בתקופת המאבק במנדט הבריטי, חותם הסכם השלום בין ישראל למצרים וחתן פרס נובל לשלום לשנת 1978. בגין נולד בשנת 1913 בבלרוס ונפטר בשנת 1992 בישראל. חייו של בגין בתקופה לפני שעלה לארץ מוכרים פחות. מנחם בגין היה עצור 4 חודשים במחנה פיצ'יורה. למרות התקופה הקצרה, הימים במחנה פיצ'יורה השפיעו עמוקות על חייו. חוסר הצדק, שרירות הלב והזלזול בחיי אדם שבהם נתקל נצרבו בתודעתו ועמדו לנגד עיניו בהחלטות שקיבל כמנהיג כעבור 30 שנים.

ב- 1 בספטמבר 1939 פלש הצבא הגרמני לפולין ובכך נפתחה מלחמת העולם השנייה. מנחם בגין, נציב בית"ר בפולין, שהה אותה עת בוורשה. הוא ניסה להשרות בנציבות בית"ר אווירה של "עסקים כרגיל" ודאג להמשך הופעתו של היומון הרביזיוניסטי "מאמענט". כאשר וורשה הופצה קשות על-ידי הגרמנים ובית-הדפוס בו הודפס העיתון "מאמענט" נהרס, הוחלט שהגיע הזמן לעזוב את העיר. בגין נסע עם אשתו עליזה לווילנה, בירת ליטא, אליה התקבצו ובאו רוב חברי הנציבות וכן בית"רים רבים. בגין חידש את עבודת הנציבות ואף הוחל בהוצאת עיתון בשם "המדינה". במקביל חיפשו הבאים דרכים לעזוב את ליטא ולעלות לארץ-ישראל. אותו זמן הגיעו מן הארץ סרטיפיקטים (רישיונות עלייה) ולרביזיוניסטים הוקצו שניים בלבד, ליושב-ראש מרכז הצה"ר ולנציב בית"ר. בגין סירב לנצל את מעמדו כדי להציל את נפשו והחליט להישאר עם הבית"רים שהתקבצו בוויילנה. לא חלף זמן רב והצבא הסובייטי נכנס לליטא. היה זה במסגרת ההסכם שנעשה בין ברית-המועצות לבין גרמניה, לפיו תחולק פולין בין שתי המדינות: החלק המערבי לגרמנים והחלק המזרחי לרוסים. כן הוסכם שרוסיה תספח את הארצות הבלטיות: ליטא, לטביה ואסטוניה. בגין נאסר ונאשם ב"פעילות ציונית", שהייתה אסורה ברחבי ברית-המועצות. הוא נחקר ארוכות בידי הבולשת הסובייטית ולבסוף הודיע לו אחד מקציני הכלא כי:

"הוועדה המיוחדת שליד הקומיסריון העממי לענייני פנים (ה-נ.ק.ו.ד.) קבעה כי מנחם בן זאב בגין מסוכן לחברה וגוזרת לו שמונה שנים במחנה-עבודה מתקן". ארבעה חודשים עשה בגין במחנה המעצר "פיצ'ורה" שבסיביר, בו החורף נמשך תשעה חודשים והקור מגיע לשישים מעלות מתחת לאפס. במחנה פיצ'ורה, הסמוך לים הצפוני, עסק בגין בעבודת פרך של סלילת כבישים ברחבי הטייגה הקפואה.

שמונה שנים מאחורי סורג ובריח גזרו הסובייטים על מנהיג תנועת בית"ר בפולין על שום היותו "גורם מסוכן לחברה". מה הסכנה שהייתה טמונה בפעילותו? מעולם הוא לא ידע. בגין קיווה שייעשה לו משפט צדק, עד שמכתב לקוני שבו התבשר שנשפט שלא בנוכחותו טפח על פניו. לא שהוא היה מאוכזב או מופתע, סתם קיווה להתיש גם את השופטים בוויכוחים אידאולוגיים כפי שכתש ובטש את חוקריו.

כעבור שמונה חודשים של עבודות פרך, כמחציתם בכלא לוקישקי ועוד ארבעה במחנה פיצ'ורה, שוחרר עם שאר אזרחי פולין האסורים והחל במסעו לארץ ישראל. הוא שוחרר מוקדם מהצפוי בשל הסכם שנחתם בין סטלין לראש הממשלה הפולנית הגולה, ולדיסלב שיקורסקי, לפיו תשחרר רוסיה את אסיריה הפולנים, ויוקם צבא פולני שיילחם לצידה נגד גרמניה.

למרות התקופה הקצרה, הימים בלוקישקי ופיצ'ורה השפיעו עמוקות על חייו. חוסר הצדק, שרירות הלב והזלזול בחיי אדם שבהם נתקל נצרבו בתודעתו ועמדו לנגד עיניו בהחלטות שקיבל כמנהיג כעבור 30 שנים. על תקופה זו במחנה המעצר פיצ'ורה כתב בגין בספרו "לילות לבנים".

גשר הפיצ'ורה שבנו האסירים בעבודות הפרך

בגין כאסיר

חלק ג'

כתיבה יצירתית

לילה לבן / רואי פלדשטיין

סיפור קצר על הדרך למחנה בו החורף נמשך תשעה חודשים, סיפורו של שורד מחנה פיצ'ורה באוקראינה, משה פלדשטיין.

אף אחד לא יודע בדיוק מתי בדיוק נולד משה פלדשטיין. משה נולד בעיירה בצפון רומניה בשם ליפקן, במחוז חוטין אשר בחבל בסרביה. בִּסְרֵבְיָה היא חבל ארץ היסטורי במזרח אירופה, שהיה שייך לרומניה.

משפחתו של מוישל'ה מנתה 6 נפשות: האב הרש (צבי), האם צ'ירל (צילה) ואחיותיו הגדולות ממנו: טרזה, פרל (פנינה) ושרה. מוישל'ה הוא בן הזקונים, נולד כנראה, ב 1932.

משפחת פלדשטיין גרה בצניעות בצריף עץ קטן בלב חלקת אדמה קטנה. ממש כמו אבן השדה, כמו שמם פלדשטיין (פלד=שדה, שטיין=אבן). אב המשפחה, הרש היה אדם חרוץ, איכר. למרות פציעה ישנה שסחב עוד מימי מלחמת העולם הראשונה כשרסיס חדר לרגלו, יצא בכל בוקר לעבוד בשדה ליד ביתו. הצריף היה חם. בצריף נשמעו קולות ילדים. האם צ'ירל הייתה עקרת בית. טרזה האחות הגדולה עבדה בחנות ממתקים בעיירה ועזרה בפרנסת המשפחה. כשהיה משה בן 6 החל ללכת ללמוד ב"חדר" עם עוד ילדים. משה למד תורה מהרב. ייעדו את מוישל'ה הקטן להיות חזן. למוישל'ה היה חבר ילדות מהעיירה, לייבל'ה (אריה) טרכמן שמו.

מוישה לא הספיק ללכת הרבה פעמים ל"חדר". בתחילה שמח מוישה שאינו צריך ללכת ללימודיו ב"חדר". מוישה לא אהב את בית-הספר.

ב-1939 התחיל להיות מאד מסוכן ליהודים להסתובב ברחובות רומניה. המלחמה עמדה בפתח, מלחמת העולם השנייה.

אחרי המלחמה הזו שום דבר כבר לא נשאר אותו הדבר, הכל השתנה.

כשהיה בן 7 אולץ מוישה לעזוב את ביתו, לעזוב את העיירה, יחד עם משפחתו ויהודים רבים נוספים מהעיירה, מעיירות סמוכות ומהמחוז כולו צעדו ב"צעדת המוות". צעדה בדרך למחנה הריכוז פיצ'ורה באוקראינה. בדרך למחנה נפטרו אחיותיו של מוישה זו בזרועות זו. הן קפאו למוות על רצפתו של ארכיון בית-ספר מקומי, קר ומאובק שהרומנים הסבו למחנה ריכוז זמני. מוישה אף פעם לא אהב את בית-הספר. בגופן הן העניקו חום למוישל'ה הקטן עליו שכבו כדי לחממו. זמן קצר אחריהן נפטרה האם משברון לב ותשישות. משה המשיך בצעדה עם אביו ואחותו הצעירה, שרה. סמוך לעיירה פיצ'ורה השוכנת לגדותיו של נהר הפיצ'ורה נפטר האב, שלא עמד במסע הקשה, בחורף הקר. מכר הרים את משה הקטן, ולקח אותו להיפרד מאביו הגוסס. משה הקטן נשאר כמעט לבדו בעולם. כך, תוך מספר שבועות איבד משה כמעט את כל משפחתו, נשארו בחיים שני הצעירים: משה בן השבע ואחותו שרה, בת 12 שנים. אחרי אסונות אין ספור, הליכה ממושכת בשדות קוצים קפואים הגיעו היתומים אל מחנה הריכוז פיצ'ורה.

יש המתארים את סביבות המחנה כמקום היפה ביותר על נהר הבוג. אבל האמת היא שלמחנה זה היו חוקים משלו: לילות לבנים מתמשכים בקיץ הקצר, יתושים ענקיים שמתנפלים על כל פיסת בשר חשוף, החורף נמשך 9 חודשים, הקור 60 מעלות מתחת לאפס, הנהר, האדמה והמים קפואים, הקרח אדום, האוכל שקוף, הגוף שחור, הילדים זקנים והזקנים ילדים.

על מחנה זה נאמר: "...בו החורף נמשך תשעה חודשים והקור מגיע לשישים מעלות מתחת לאפס."

באפריל 1945 שוחרר המחנה, מלחמת העולם הסתיימה. מלחמתו של משה, מלחמתו של שורד לחיים רק התחילה...

סיכום ומסקנות

מלחמת העולם השנייה היא המלחמה הגדולה ביותר שידעה האנושות.

בתום חמש שנים ושמונה חודשים, עם כניעת גרמניה ללא תנאי ב-8 במאי 1945, הסתיימה מלחמת העולם השנייה באירופה. המלחמה הזו הייתה ההרסנית והאכזרית ביותר בתולדות האנושות: יותר מ-60 מדינות היו מעורבות בה, כ-110 מיליון חיילים השתתפו בה ומעריכים שהיא גבתה כ-60 מיליון קורבנות, יותר מבכל מלחמה אחרת בהיסטוריה. שטחים גדולים, ערים וכפרים שלמים ברחבי אירופה נחרבו ומיליוני אנשים איבדו את בתיהם. בין הקורבנות שישה מיליון יהודים, קורבנות השואה.

במהלך מלחמת העולם השנייה התרחשה השואה - רצח עם שיטתי בו נרצחו כשישה מיליון יהודים על ידי הנאצים ועוזריהם. המלחמה העולמית אפשרה לנאצים להחריף באופן קיצוני את פעולותיהם נגד היהודים. לפני המלחמה התמקדה מדיניותה של גרמניה הנאצית בעיקר באפליית יהודים ובעידוד הגירתם. בזמן המלחמה, לאחר שכבשו שטחים נרחבים באירופה, עברו הנאצים לפעולות חריפות הרבה יותר כלפי היהודים: ריכוזם בגטאות ובמחנות, ושילוחם למחנות השמדה לצורך רצח עם שיטתי והשמדה המונית, שבוצעו מתוך קנאות אידאולוגית אנטישמית קיצונית.

שואת יהדות רומניה הייתה שונה מהשואה בשאר ארצות אירופה. היא בוצעה ברובה על-ידי בני העם הרומני. רומניה, הייתה בעלת ברית של גרמניה הנאצית בשנים

1944-1940 ושם רווחו מאז ומתמיד נטיות אנטישמיות ואלה התחזקו מאד ערב מלחמת העולם השנייה, כפי שסיפר גם משה פלדשטיין .

רומניה, בתור בעלת ברית של גרמניה הנאצית, לא שלחה את יהודיה למחנות ההשמדה בפולין אלא רצחה אותם בעצמה. לשם כך היא השתמשה בכוחות הצבא והמשטרה הרומניים בשטחים ששלטה בהם ובשטח הכיבוש שהעניק לה היטלר באוקראינה.

יהודים רבים גורשו אל גטאות ומחנות המוות שבמערב אוקראינה בין נהרות הדנייסטר והבוג (כמו למשל לטרנסניסטריה ופיצ'יורה). האזור שגרמניה הנאצית העניקה לרומניה בעלת בריתה לאות הוקרה על השתתפותה יחד עמה במלחמה נגד ברית המועצות. מעת גירושם ועד שחרורם בידי הצבא האדום במארס 1944, נספו עשרות אלפי יהודים מבין המגורשים כתוצאה ממעשי רצח, ממגיפת הטיפוס, ממחלות אחרות, מקור ומרעב, ביניהם גם הוריו ואחיותיו של משה פלדשטיין.

סיפורי המלחמה ותולדותיה מעסיק אותנו עד ימינו אנו. אירועים בסדר גודל כזה נותרו בזיכרונותיהם של אנשים רבים וגם בזיכרונותיו של **משה פלדשטיין, שורד מחנה הריכוז פיצ'יורה.**

בעבודת חקר זו יצאנו יחד למסע משותף עם משה פלדשטיין, שורד השואה.

במסענו המשותף עברנו דרך אירועים אישיים ולאומיים מתוך עדותו הישירה של השורד. למדנו רבות על אירועים כמו: אוירת האנטישמיות שקדמה למלחמת העולם השנייה. נחשפנו לסיפורים על גירוש משפחתו של משה ומשפחות יהודיות אחרות מבתיים ברומניה אל החיים בגטאות, במחנות ריכוז והשמדה.

בעבודת חקר זו הייתה לנו הזכות לשמוע **עדות אישית ממקור ראשון של** ניצול השואה, משה שהיה אז ילד קטן שצעד ב "צעדת המוות" הנוראה לעבר מחנה הריכוז ואיבד בדרך כמעט את כל בני משפחתו. חקרנו את התנאים במחנה ההשמדה פיצ'יורה. קראנו עדויות ונתונים מהספרות ומאתרי אינטרנט שונים וגילינו שלמשה יש זיכרון מצוין! איך אפשר לשכוח רעב וצמא מתמידים,

כפור ורצח ? הוא זכר אירועים ותאריכים שחווה כילד, סיפר לנו עליהם ואח"כ קראנו על אירועים אלה במהלך עבודת החקר.

שמענו על השחרור ממחנה פיצ'יורה ועל והמסע המפותל של משה פלדשטיין לארץ-ישראל שעבר דרך משפחה מאמצת, בית-יתומים ועוד.

לשמחתנו, למדנו גם שהמלחמה כמעט לא פגעה ישירות בארץ ישראל ובתושביה. ושרבים מהיהודים בעולם ומהארץ היו מעורבים בהצלה ובעזרה ליהודים כי "כל ישראל ערבים זה לזה".

רבים מניצולי השואה ניסו להגיע לארץ-ישראל אולם גורשו על-ידי השלטונות הבריטיים למחנות מעצר בעתלית ובקפריסין. גם משה היה אחד מהמגורשים למחנה מעצר בקפריסין, שם שהה כ- 8 חודשים. למחנה המעצר בקפריסין הגיע משה עם אלפי ילדים ויהודים נוספים על ספינת המעפילים "פאן-יורק".

מכיוון שמשה היה נער צעיר הוא קבל אישור עלייה לארץ ישראל "סרטיפיקט" וכך העפיל ועלה לארץ ישראל ב כב' אדר ב' התש"ח 1948 (2/4/1948) כחודש בלבד לפני ההכרזה הרשמית על הקמת מדינת ישראל.

עם הקמת מדינת ישראל נפתחו שעריה לעלייה המונית של ניצולי שואה.

למדנו על הקליטה של משה בארץ ישראל בקיבוץ מגדיאל, ברעננה ואחר-כך בכפר-אתא (קרית-אתא). שמענו על שירותו הצבאי בצה"ל.

מיד לאחר השואה קמו מכחישי השואה. **הכחשת השואה** היא הטענה כי השואה לא אירעה, או כי לא הייתה בממדים המיוחסים לה, נראית מוזרה ביותר למי שחווה את השואה. הכחשת השואה נראית בלתי אפשרית כיום, אבל היא מתרחשת. למרות מיליוני העדויות החיות והדוממות. אנו חושבים וחוששים שכל שיעברו השנים ואולי כשלא יישארו בחיים ניצולי שואה ואולי גם לאחר שבני הדור הראשון, הבנים של ניצולי השואה כבר יעברו מן העולם הזה,

תתעצם הכחשת השואה. זו סיבה נוספת שיש להמשיך ולתעד ולהנציח בכל דרך אפשרית את שהתרחש. עבודות חקר כאלו הן חשובות ביותר. מבין שלושתנו רק אחד מאיתנו הוא נכד לניצול שואה והשניים האחרים מעידים שכמעט ולא פגשו ניצולים. גם משה פלדשטיין בעצמו בקש שלא נשכח ונמשיך ונעביר את הסיפור הלאה.

ייתכן, שאחת הסיבות להכחשת השואה היא שקשה עד בלתי נתפס לאדם מן היישוב לקלוט ולהכיל את מידת האסונות, הרוע והסבל שגרמה השואה. קשה לתפוס את גודל הרוע האנושי.

חשוב שנמשיך לתעד, לנתח ולזכור בכל דרך אפשרית את המלחמה ובעיקר את השפעותיה על העם היהודי. אנו הדור שנולד שנים לאחר סיום השואה ההיא חייבים לזכור ולא לשכוח כי "בכל דור ודור קמים עלינו לכלותינו".

שמחנו לשמוע שאין בליבו של משה שנאה או נקמה, רק רצון לחיים טובים ושקטים ובקשות צנועות שנמשיך לזכור ושנבחר מנהיגים טובים לעתיד.

במשפטים נגד פושעי מלחמה נאצים נשפטו ונענשו עשרות אלפי גרמנים ומשתפי פעולה עמם, אבל רוב מבצעי הפשעים לא נתנו את הדין עד עצם היום הזה. בשנים 1945-1949 נשפטו 31,651 פושעי מלחמה נאצים בלבד מתוך מאות אלפים שפעלו בתקופת המלחמה. בראיונות עם משה הוא הזכיר במפורש שמות של שני שומרים במחנה שהיו אכזריים במיוחד. את שמו של אחד מהם מצאנו במהלך החקר שערכנו. אנו סקרנים לדעת האם הוא נשפט על מעשיו? (כדי לסיים בנימה אופטימית, לפי חישוב הערכת גיל שעשינו בזמן כתיבת שורות אלו, איש המשמר האוקראיני, סמאראנקו נותן דין-וחשבון בעולם הבא).

במהלך העבודה עברנו תהליך בו האירועים ההיסטוריים קבלו משמעות אחרת, אישית יותר. קבלנו את הזכות ללמוד, לשמוע, להנציח ולהמשיך לשאת את לפיד הזיכרון מתוך עדותו האישית של שורד השואה, מר משה פלדשטיין.

עבודת חקר זו חיזק את הקשר שלנו עם העבר היהודי וחיזק את ההכרה במחויבות האישית להמשכיות החיים היהודים וקיומה של מדינת ישראל.

אנו חשים שיש עדיין נושאים רבים לחקור. אנו מקווים שתלמידים נוספים ימשיכו ויעמיקו את העבודה בנושאים השונים שהעלינו בעבודה זו כמו למשל: בית-היתומים, מה עלה בגורלו של לייבל'ה טרכמן (חבר הילדות של משה) ? , ספינת המעפילים פאן-יורק, החיים במחנות המעפילים בקפריסין, ההתמודדות היום-יומית של ניצול השואה עם השואה והשלכותיה ועוד...

עם סיום העבודה, לכולנו ברור דבר אחד, השואה אינה עוד זיכרון בספר הזיכרונות של העם היהודי, היא ברית בגורל של העם היהודי והיא חבל הלידה של מדינה ישראל.

רואי פלדשטיין, שלו צנבר, אוריאל אפליאס

רפלקציה

רפלקציה: שלו ענבר

לפני שהגענו לביתו של ניצול השואה, היו לי הרבה חששות בגלל שאף פעם לא ראיתי ניצול שואה. אז לא ידעתי אם הוא נראה שונה מאחרים, או שיש לו סגנון דיבור והתנהגות שונים, בגלל הטראומה אותה חווה לפני שנים רבות.

אבל, לאחר שהגענו לביתו, התגלה בפני אדם נורמאלי לגמרי, חייכן, שארץ אותנו בצורה נפלאה. תוך כדי הראיון התכבדנו בעוגיות ושתייה. באמצע הראיון איתו היו בי רגשות עצב בגלל ששמעתי את כל הזוועות שהוא עבר שם. לאחר הראיון, הבנתי שאין ממה לחשוש מניצולי שואה, הם אותם אנשים כמונו, שמתנהגים יפה, מדברים יפה, נחמדים ויודעים לארח. אני שמח שנפגשתי עם ניצול השואה, משה פלדשטיין, כי זה נתן לי פרופורציות בחיים ושצריך להודות על כל מה שיש לי כי שום דבר לא מובן מאליו.

שלו ענבר, 15/3/2016

בתמונה: משה פלדשטיין, שלו ענבר, אוריאל אליאס, רואי פלדשטיין
בביתו של משה פלדשטיין בק. אתא (2/2/2016).

רפלקציה: אוריאל אליאס

אני מתחיל בזה שהיום אני יודע שישנם שני מושגים: ניצול שואה ושורד שואה. ההבדל ביניהם הוא שניצול שואה הוא אדם אשר הצילו אותו ושורד שואה הוא מי שנאחז בחיים, לחם בכל מאודו על הישרדותו בתנאים הלא אנושיים שהתקיימו בשואה.

המפגש המחיש לי מצבים שקשה להאמין שקרו באמת. הסיפור האישי שסופר ע"י משה, שורד השואה, נתן לכל עניין השואה מוחשיות מבחינתי. כשמשה סיפר את סיפורו, הרגשתי שהוא כאילו חווה את הטראומה שוב. עיניו היו עצובות. היה נדמה לי שהוא מאשים את עצמו שהוא חי ומשפחתו לא שרדה.

חששתי לשאול שאלות אישיות מכיוון שלא ידעתי אם הוא יכול להתמודד ולהשיב עליהן כי הסיפורים קשים. זה הזכיר לי סיפורים וסרטים אחרים שראיתי ושמעתי על השואה.

המפגש גרם לי להוקיר ולהעריך את ההתנהגות האנושית של השורדים והמאבק והרצון שלהם לשרוד ולחיות. אני שמח שפגשתי את העד ושמעתי את העדות הזו ממקור ראשון כי כך תהייה עדות וזיכרון לעתיד.

אוריאל אליאס, 18/3/2016

רפלקציה: רואי פלדשטיין

מאז שאני זוכר את עצמי אני יודע שסבא וסבתא שלי הם ניצולי שואה. אני לא זוכר בדיוק מתי ואיך סיפרו לי. שמעתי מדי פעם סיפורים על מה שסבא וסבתא עברו. אני זוכר פעם אחת במיוחד ששמעתי סיפורים קשים וזה מאד סקרן אותי ושאלתי את אימי עוד ועוד שאלות ובלילה היה לי קשה מאד להירדם, היה לי "לילה לבן". כשנזכרתי בזה בעת הכנת העבודה הזו, זה נתן לי את הרעיון לכתוב את הסיפור הקצר על סבא: "לילה לבן". כשהייתי בכתה ז' סבי הגיע לכתה לפני יום הזיכרון לשואה ולגבורה וסיפר לתלמידים ולהורים שהגיעו חלק קטן מסיפורו. סבא סיפר אז בעיקר את החלק אחרי שחרורו ממחנה הריכוז פיצ'וורה. סבי סיפר אז לכתה על מחנה המעצר בקפריסין ועל הקליטה בארץ.

לפני כ- 3 חודשים, בקשתי מסבא לראיין אותו עם חברים לעבודת חקר בנושא השואה. סבא הסכים מיד. לראיין הראשון הגעתי עם חברי לכתה, שלו ואוריאל. הפעם סבא סיפר יותר ובעיקר על התנאים במחנה הנורא. אולי בגלל שאנחנו יותר בוגרים עכשיו וגם בגלל ששאלתי יותר שאלות. כשהמשכתי את הראיונות והשיחות עם סבא הוא ביקש שלא אתבייש ואשאל כל מה שאני רוצה לדעת. סבא סיפר הרבה פרטים וזה הדהים אותי איך הוא זוכר תאריכים ושמות בצורה כל כך מדויקת. סבא בן 84 ומצבו הבריאותי לא כל כך טוב. סבא חולה בפרקינסון מזה כשנתיים. כשחיפשתי מידע נוסף באינטרנט מצאתי מידע על כל המקומות והאירועים שסבא ציין והם התרחשו בדיוק כמו שסבא זכר. כנראה שיש דברים שלא שוכחים והם נצרבים בזיכרון לכל החיים.

היה לי קשה מאד ומעיק לעסוק בנושאים האלו. אבל, אני מבין את החשיבות של הנושא במיוחד כבן למשפחה ניצולת שואה.

אני מרגיש שהסיפור של סבי, משה פלדשטיין, הוא סיפור שדומה לסיפורם של יהודים רבים, אבל הוא גם שונה. באמצעות עדותו וסיפורו האישי של סבא נחשפתי לחלק מההיסטוריה של העם היהודי כולו. לכל אדם סיפור משלו. סבא שלי למשל היה ילד קטן כשאיבד כמעט את כל משפחתו ב"צעדת המוות" בדרך

הקפואה למחנה הריכוז. יחד עם סבא עברתי מסע בתחנות השונות לפני מלחמת העולם השנייה, לאורך המלחמה ואחריה. כך למשל: למדתי שסבי עבר מספר מדינות באירופה לפני שעלה לארץ. עוד לפני שכף רגלו דרכה באדמת ארץ ישראל, היה סבי מעפיל צעיר יחד עם עוד אלפי ילדים ויהודים. סבא משה היה עצור במחנה מעצר בקפריסין ואחר-כך חלוץ צעיר בארץ וחייל בצה"ל... במהלך העבודה גיליתי דברים שאפילו אבא שלי לא ידע. כמו למשל שהסבא רבא שלי היה נכה שנפצע מרסיס ברגלו במלחמת העולם הראשונה!

למדתי ואני מבין עכשיו שרדיפת היהודים על ידי הנאצים החלה הרבה לפני מלחמת העולם השנייה. בשואה התבצעה ההשמדה ההמונית לפי תוכנית מרושעת ובלתי נתפסת שתוכננה קודם. נראה שהיו הרבה שנהנו ושמחו לבצע את התוכנית הזו. כי במהלך ארבע וחצי שנים נרצחו כשישה מיליון יהודים ברחבי אירופה: גברים, נשים, זקנים ובעיקר ילדים הרציחות הפסיקו רק עם כניעת הנאצים. ליהודים לא היה מפלט, איש לא היה בטוח. סבא שלי הרגיש בטוח רק בארץ ישראל.

עכשיו אני מבין גם כל מיני דברים בהתנהגות של סבא. למשל: למה הוא מאד חרד בכל פעם שאני ומשפחתי נוסעים לטייל בעולם ולמה אף פעם אין לסבא תלונות על אוכל.

החלטנו לחקור בנושא התנאים במחנה הריכוז פיצ'ורה כי הנושא הזה סקרן אותי ואת חברי מההתחלה. אבל כשהתחלתי לחקור את הנושא כל כך הזדעזעתי שחשבתי לשנות נושא. שאלתי, למדתי וקראתי על ההעפלה ומחנה המעצר בקפריסין. אבל, לבסוף חזרתי לנושא הראשוני כי הרגשתי שזה מה שסבא רוצה. הרגשתי שזו גם הדרך של סבא להתמודד- לספר. אני מקווה שאחים שלי בעתיד ימשיכו ויעמיקו את העבודה בנושאים נוספים כמו למשל: מה עלה בגורלו של השומר האוקראיני סאמארנקו האכזר?

עדים ועדויות

עבודת חקר זו חיזקה את הקשר שלי עם סבא ועם העבר היהודי וחיזקה את ההכרה במחויבות האישית שלי להמשכיות החיים היהודיים וקיומה של מדינת ישראל!

רואי פלדשטיין, 21/3/2016

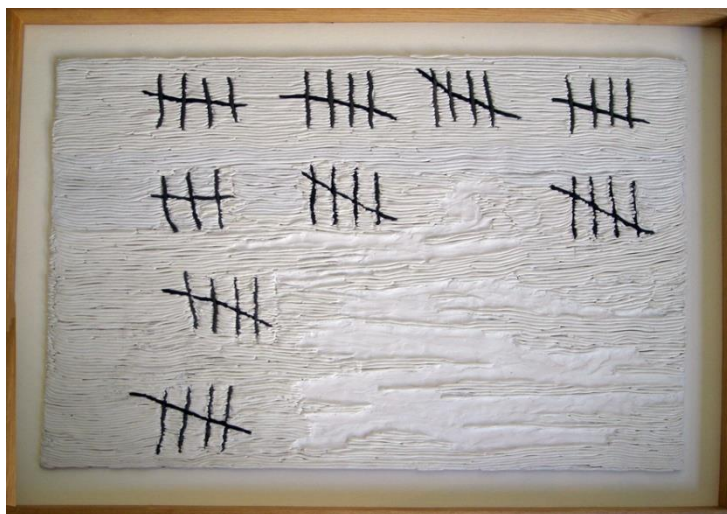

בתמונה: סבא משה ואני

8/2014

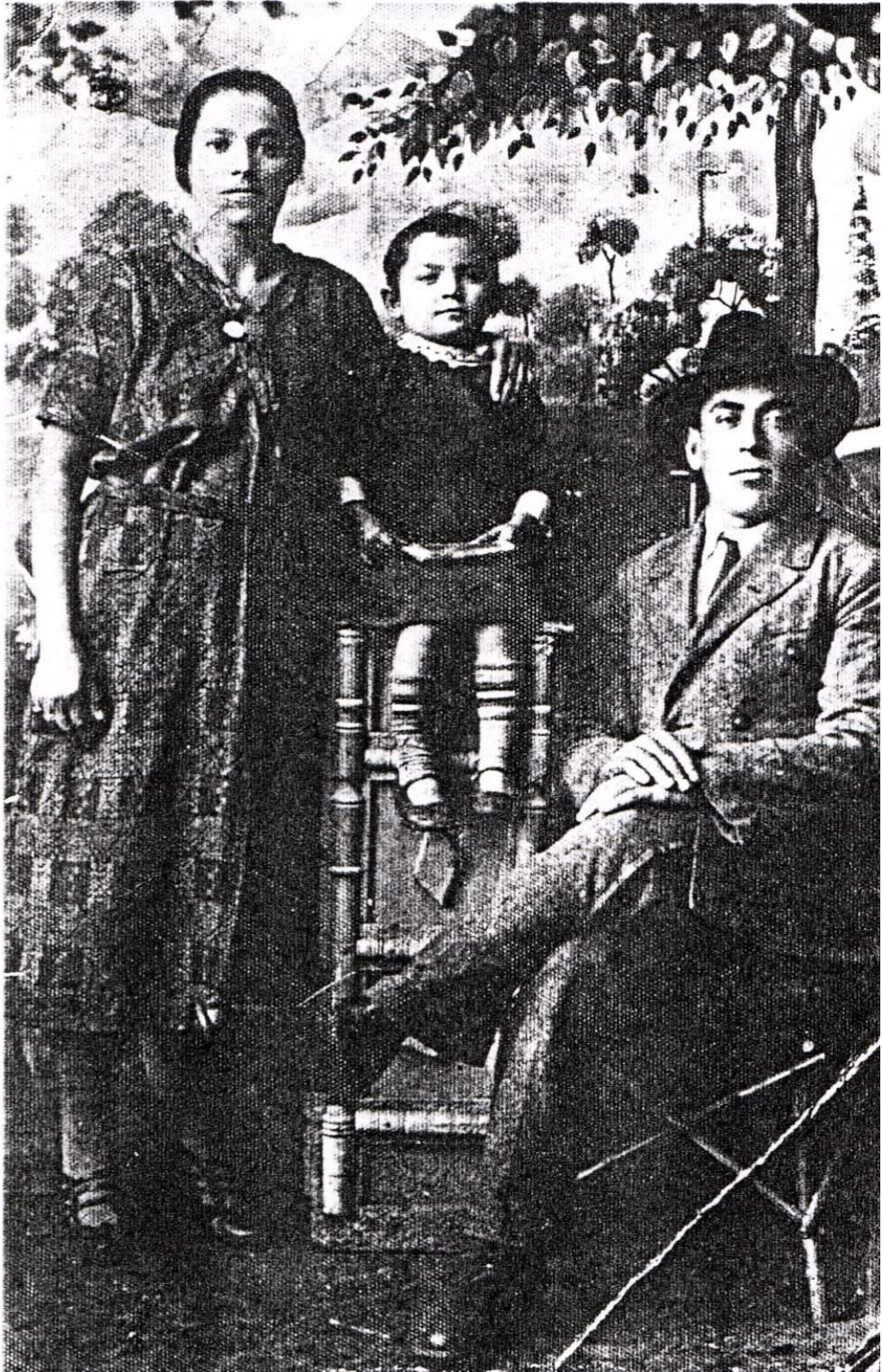
נספחים

בית
פולצ'קין

הגבר-הגנור
(טריצה)

הגול (לבי)
פולצ'קין
↓

YAD VASHEM

The Holocaust Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority
Hall of Names

יד ושם
רשות הזיכרון לשואה ולגבורה
היכל השמות

Page of Testimony דף עד

דף עד לרישום והנצחה של הנספים בשואה; נא למלא דף עבור כל נספה בנפרד, בכתב ברור ובאותיות דפוס.
Page of Testimony for commemoration of the Jews who perished during the Holocaust; please fill in a separate form for each victim, in block capitals

<p>תמונת הנספה (דרכון). נא לרשום את שמו של הנספה בצד האחורי של התמונה. נא לא להדביק.</p> <p>Victim's photo. Please write victim's name on back. Do not glue.</p>		<p>חוק יסודי חוקה וחגיגה-תש"ל 1953 קובע בסעיף ס"ג כי "מפקידיו של יד ושם הוא לאסוף אל המולדת את זכרים על כל אלה מבני העם היהודי שגלו וחסרו את נפשם, ולתמו תודרו באיב סמאי ובעזריה ולחזיב עם זכרי חכם, לקהילות, ארגונים ולמוסדות שתרבו בגלל השתייכותם לגם היהודי". The Martyrs' and Heroes' Remembrance Law 5713-1953 determines in section 2 that: "The task of Yad Vashem is to gather into the homeland material regarding all those members of the Jewish people who laid down their lives, who fought and rebelled against the Nazi enemy and his collaborators, and to perpetuate their names and those of the communities, organizations and institutions which were destroyed because they were Jewish".</p>	
<p>שם משפחה של הנספה: שם משפחה לפני הנישואין: שם פרטי (גם שם חיבה/כינוי): שם פרטי (גם שם חיבה/כינוי):</p>		<p>שם משפחה של הנספה: שם משפחה לפני הנישואין: שם פרטי (גם שם חיבה/כינוי): שם פרטי (גם שם חיבה/כינוי):</p>	
<p>תאריך לידה: מקום לידה:</p>		<p>תאריך לידה: מקום לידה:</p>	
<p>אב הנספה: שם פרטי: שם פרטי:</p>		<p>אב הנספה: שם פרטי: שם פרטי:</p>	
<p>אם הנספה: שם פרטי: שם פרטי:</p>		<p>אם הנספה: שם פרטי: שם פרטי:</p>	
<p>מקום מגורים קבוע: מקצוע:</p>		<p>מקום מגורים קבוע: מקצוע:</p>	
<p>מקום לפני הגירוש: מקום המוות:</p>		<p>מקום לפני הגירוש: מקום המוות:</p>	
<p>אירועים / פעולות ומקומות בזמן המלחמה (מטבח / גירוש / מחנה / גטו) / צעדת מוות / מסתור / בריחה / התנגדות / לחימה): Places, events and activities during the war (prison / deportation / ghetto / camp / death march / hiding / escape / resistance / combat):</p>			
<p>שם פרטי: שם משפחה:</p>		<p>שם פרטי: שם משפחה:</p>	
<p>רחוב: מדינה:</p>		<p>רחוב: מדינה:</p>	
<p>בזמן המלחמה היית במחנה / בגטו / במסתור / באחת בודיק / ביערות / במסתרות (הקף בעימל): During the war I was in a camp / ghetto / forest / the resistance / in hiding / had false papers (circle relevant options)</p>			

אני, הח"מ, מצהיר בזה כי העדות שמסרתי על פרטיה נכונה ואמיתית לפי מיטב ידיעתי והכרתי.
I, the undersigned, hereby declare that this testimony is correct to the best of my knowledge.

שם פרטי: חשה שם משפחה: פלדשטיין
 רחוב: הוא-מולר מס' בית: 11 Sheet: 11
 State/Zip code: 28011 City: קריית אתא Apt: 101 דירה: 101 כניסה: 101 House no: 11 Street: 11
 מדינה: ישראל Tel: 04-8443528 I am / I am not a survivor: כן
 חתימה: פלדשטיין חשה מקום: ק. אתא Date: 11/4/99

"ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם... אשר לא יכרת" ישעיהו נ"ו ה'
"..And I shall give them in My house and within My walls a memorial and a name...that shall not be cut off" Isaiah, 56:5

YAD VASHEM

The Holocaust Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority
Hall of Names

יד ושם
רשות הזיכרון לשואה ולגבורה
היכל השמות

Page of Testimony דף עד

דף עד לרישום והנצחה של הנספים בשואה; נא למלא דף עבור כל נספה בנפרד, בכתב ברור ובאותיות דפוס.
Page of Testimony for commemoration of the Jews who perished during the Holocaust; please fill in a separate form for each victim, in block capitals

<p>תחן זיכרון הנספים והגבורה-תשי"ג 1953 קובע בסעיף מס' 2 כי "תפקידו של יד ושם הוא לאסוף אל המילות את זכרם של כל אלה ממי הקם הדודי ונפלו וטרוזו את נפשם, ולחסו תרדו באיב הטובי ובעזרי ורחיבי עם חברי עם, לקהילות, לארגונים ולמוסדות שחיו בגלל השתייכותם לעם היהודי". The Martyrs' and Heroes' Remembrance Law 5713-1953 determines in section 2 that: "The task of Yad Vashem is to gather into the homeland material regarding all those members of the Jewish people who laid down their lives, who fought and rebelled against the Nazi enemy and his collaborators, and to perpetuate their names and those of the communities, organizations and institutions which were destroyed because they were Jewish".</p>	
<p>תמונת הנספה (דרכון). נא לרשום את שמו של הנספה בצד האחורי של התמונה. נא לא להדביק.</p>	<p>שם משפחה של הנספה: פאלישטיין שם פרטי (גם שם חיבה/כינוי): צבי שם פרטי (גם שם פרטי): צבי</p>
<p>Victim's photo. Please write victim's name on back. Do not glue.</p>	<p>שם משפחה לפני הנישואין: אנולר שם משפחה קודם/אחר: -</p>
<p>Approx. age at death: 47 Date of birth: 1901 Gender: M Title: -</p>	<p>תאריך לידה: 1901 מין: M מקום לידה: בסביביה</p>
<p>Nationality: פולני Country: פולין Region: ווארסא Place of birth: בסביביה</p>	<p>מקום מגורים קבוע: בסביביה</p>
<p>Victim's father: Family name: אנולר שם פרטי: צבי</p>	<p>שם משפחה: אנולר שם פרטי: צבי</p>
<p>Victim's mother: Maiden name: - שם פרטי: -</p>	<p>שם לפני הנישואין: - שם פרטי: -</p>
<p>Victim's wife/husband: No. of children: 4 Family status: נשואה Maiden name: - שם פרטי: רוזל (צבי)</p>	<p>שם פרטי: רוזל (צבי) שם פרטי: רוזל (צבי)</p>
<p>Address: ווארסא Country: פולין Region: ווארסא Permanent residence: ווארסא</p>	<p>מקום מגורים קבוע: ווארסא</p>
<p>Member of org./movement: חבר בארגון/תנועה: Place of work: מקום העבודה: Profession: עקרת בית</p>	<p>מקצוע: עקרת בית</p>
<p>Address: ווארסא Country: פולין Region: ווארסא Residence before deportation: ווארסא</p>	<p>מגורים לפני הגירוש: ווארסא</p>
<p>אירועים / פעולות ומקומות בזמן המלחמה (מנער / גירוש / נסו / מחנה / צעדת מוות / מסתור / בריחה / התנגדות / לוחמה): Places, events and activities during the war (prison / deportation / ghetto / camp / death march / hiding / escape / resistance / combat): בזמן מלחמה פולין</p>	
<p>Date of death: 1942 Country: פולין Region: ווארסא Place of death: אנצ'פוק</p>	<p>מקום המוות: אנצ'פוק</p>
<p>Circumstances of death: תשיש</p>	<p>נסיבות המוות: תשיש</p>
<p>אני, הח"מ, מצהיר בזה כי העדות שמסרתי על פרטיה נכונה ואמיתית לפי מיטב ידיעתי והכרתי. I, the undersigned, hereby declare that this testimony is correct to the best of my knowledge.</p>	
<p>Previous/maiden name: - שם משפחה קודם: -</p>	<p>שם משפחה: פאלישטיין שם פרטי: נשה</p>
<p>State/Zip code: 28011 City: קראקא Apt.: 11 Entrance: 11 House no.: 11 Street: ויא-מילני</p>	<p>רחוב: ויא-מילני</p>
<p>Relationship to victim (family/other): בן I am / I am not a survivor</p>	<p>מס' טלפון: 04-8443528 מדינה: פולין</p>
<p>בזמן המלחמה היית (במחנה) / בנסו / במסתר / באחת בדיה / ביערות / במתחם (הקף בעיטור) During the war I was in a camp / ghetto / forest / the resistance / in hiding / had false papers (circle relevant optional)</p>	<p>מדינה: פולין</p>
<p>Date: 13/4/99 Place: קראקא Signature: פאלישטיין מילני</p>	<p>תחתימה: פאלישטיין מילני</p>
<p>"ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם... אשר לא יכרת" ישעיהו נ"ד ה' "And I shall give them in My house and within My walls a memorial and a name... that shall not be cut off" Isaiah 56:5</p>	

YAD VASHEM

The Holocaust Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority
Hall of Names

יד ושם
רשות הזיכרון לשואה ולגבורה
היכל השמות

Page of Testimony דף עד

דף עד לרישום והנצחה של הנספים בשואה; נא למלא דף עבור כל נספה בנפרד, בכתב ברור ובאותיות דפוס.
Page of Testimony for commemoration of the Jews who perished during the Holocaust; please fill in a separate form for each victim, in block capitals

<p>תפקיד יזכרון השואה והגבורה-חשיב 1953 קובע בסעיף 2 כי "מטרתו של יד ושם הוא לאסוף אל המולדת את זכרם של כל אלה ממי העם היהודי שנהרג ומסרו את נפשם, ולחסן וסדרו באיב הטאי ובקצרו ולחייב עם חסי' להם, לקהילות, לארגונים ולמוסדות שטרם נכלל השתייכותם לגם היהודי. The Martyrs' and Heroes' Remembrance Law 5713-1953 determines in section 2 that: "The task of Yad Vashem is to gather into the homeland material regarding all those members of the Jewish people who laid down their lives, who fought and rebelled against the Nazi enemy and his collaborators, and to perpetuate their names and those of the communities, organizations and institutions which were destroyed because they were Jewish".</p>	
<p>שם משפחה של הנספה: Victim's family name</p>	<p>שם משפחה לפני הנישואין: Maiden name</p>
<p>שם פרטי (גם שם חיבה/כינוי): First name (also nickname)</p>	<p>שם משפחה קודם/אחר: Previous/other family name</p>
<p>תאריך לידה: Date of birth</p>	<p>גיל משוער בעת המוות: Approx. age at death</p>
<p>מין: Gender</p>	<p>מחוז: Region</p>
<p>מקום לידה: Place of birth</p>	<p>מדינות: Nationality</p>
<p>שם פרטי: First name</p>	<p>שם משפחה: Family name</p>
<p>שם פרטי: First name</p>	<p>שם לפני הנישואין: Maiden name</p>
<p>שם פרטי: First name</p>	<p>שם לפני הנישואין: Maiden name</p>
<p>שם פרטי: First name</p>	<p>שם לפני הנישואין: Maiden name</p>
<p>מקום מגורים קבוע: Permanent residence</p>	<p>מחוז: Region</p>
<p>מקצוע: Profession</p>	<p>מקום העבודה: Place of work</p>
<p>מגורים לפני הגירוש: Residence before deportation</p>	<p>מחוז: Region</p>
<p>אירועים / פעולות ומקומות בזמן המלחמה (מעבר / גירוש / גטו / מחנה / צעדת מוות / סמטור / בריחה / התנגדות / לחימה): Places, events and activities during the war (prison / deportation / ghetto / camp / death march / hiding / escape / resistance / combat):</p>	
<p>מקום המוות: Place of death</p>	<p>מחוז: Region</p>
<p>נסיבות המוות: Circumstances of death</p>	<p>תאריך המוות: Date of death</p>
<p>אני, הח"מ, מצהיר בזה כי העדות שמסרתי על פרטיה נכונה ואמיתית לפי מיטב ידיעתי והכרתי. I, the undersigned, hereby declare that this testimony is correct to the best of my knowledge.</p>	
<p>שם פרטי: First name</p>	<p>שם משפחה: Family name</p>
<p>שם פרטי: First name</p>	<p>שם משפחה קודם: Previous/maiden name</p>
<p>מס' בית: House no.</p>	<p>מס' סלפון: Tel.</p>
<p>מדינה: Country</p>	<p>הגוי נציל השיאה: I am TT am not a survivor</p>
<p>בסמן המלחמה הייתי במחנה / בגטו / בסמטור / באותו בודיה / ביערות / במחנות (הקף בעיגול) Holocaust survivors may order a special form in which to fill in their details. (During the war I was in a camp / ghetto / forest / the resistance / in hiding / had false papers (circle relevant optional))</p>	<p>3625</p>
<p>תחתימה: Signature</p>	<p>תאריך: Date</p>

"ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם... אשר לא יכרת" ישעיהו נ"ז ה'
"...And I shall give them in My house and within My walls a memorial and a name...that shall not be cut off" Isaiah 56:5

YAD VASHEM

The Holocaust Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority
Hall of Names

יד ושם

רשות הזיכרון לשואה ולגבורה
היכל השמות

Page of Testimony דף עד

דף עד לרישום והנצחה של הנספים בשואה; נא למלא דף עבור כל נספה בנפרד, בכתב ברור ובאותיות דפוס.
Page of Testimony for commemoration of the Jews who perished during the Holocaust; please fill in a separate form for each victim, in block capitals.

<p>תמונת הנספה (דרכון). נא לרשום את שמו של הנספה בצד האחורי של התמונה. נא לא להדביק.</p>		<p>חקר היסטורי המאגד ומבוסס על 2 בינואר 1953 קובע במעיקו כי יד ושם הוא לטובת אל המולדת את זכרם של כל אלה שני העם היהודי שנפלו ומסרו את נפשם, ולחמו ומרוו כחייב הטאפי ובעיקרו ולחייב עם זכרם, לקהילות, לארגונים ולמוסדות ששורבם בגלל השתייכותם לעם היהודי. The Martyrs' and Heroes' Remembrance Law 5713-1953 determines in section 2 that: "The task of Yad Vashem is to gather into the homeland material regarding all those members of the Jewish people who laid down their lives, who fought and rebelled against the Nazi enemy and his collaborators, and to perpetuate their names and those of the communities, organizations and institutions which were destroyed because they were Jewish".</p>	
<p>Victim's photo. Please write victim's name on back. Do not glue.</p>	<p>שם משפחה של הנספה: שם משפחה לפני הנישואין:</p>	<p>Victim's family name: שם משפחה לפני הנישואין:</p>	<p>שם פרטי (גם שם חיבה/כינוי): שם פרטי:</p>
<p>Approx. age at death: גיל משוער בעת המוות:</p>	<p>Date of birth: תאריך לידה:</p>	<p>Gender: מין:</p>	<p>Title: תואר:</p>
<p>Nationality: נתיבות:</p>	<p>Country: ארץ:</p>	<p>Region: מחוז:</p>	<p>Place of birth: מקום לידה:</p>
<p>Victim's father: שם משפחה:</p>	<p>First name: שם פרטי:</p>	<p>Ab: אב:</p>	<p>Family name: שם משפחה:</p>
<p>Victim's mother: שם משפחה:</p>	<p>First name: שם פרטי:</p>	<p>Am: אם:</p>	<p>Maiden name: שם לפני הנישואין:</p>
<p>Victim's wife/ husband: שם משפחה:</p>	<p>First name: שם פרטי:</p>	<p>Isaiah/ של הנספה:</p>	<p>Maiden name: שם לפני הנישואין:</p>
<p>Address: כתובת:</p>	<p>Country: ארץ:</p>	<p>Region: מחוז:</p>	<p>Permanent residence: מקום מגורים קבוע:</p>
<p>Member of org./movement: חבר בארגון/תנועה:</p>	<p>Place of work: מקום העבודה:</p>	<p>Profession: מקצוע:</p>	<p>Address: כתובת:</p>
<p>אירועים / פעולות ומקומות בזמן המלחמה (מער / גירוש / נסו / מחנה) / צעדת מוות / מסווה / בריחה / התנגדות / לחימה: Places, events and activities during the war (prison / deportation / ghetto / camp / death march / hiding / escape / resistance / combat):</p>			
<p>Date of death: תאריך המוות:</p>	<p>Country: ארץ:</p>	<p>Region: מחוז:</p>	<p>Place of death: מקום המוות:</p>
<p>Circumstances of death: נסיבות המוות:</p>			
<p>אני, הח"מ, מצהיר בזה כי העדות שמסרתי על מרטיה נכונה ואמיתית לפי מיטב ידיעתי והכרתי. I, the undersigned, hereby declare that this testimony is correct to the best of my knowledge.</p>			
<p>Previous/maiden name: שם משפחה קודם:</p>	<p>Family name: שם משפחה:</p>	<p>First name: שם פרטי:</p>	<p>Address: כתובת:</p>
<p>State/Zip code: אזור/מיקוד:</p>	<p>City: עיר:</p>	<p>Apt.: דירה:</p>	<p>Entrance: כניסה:</p>
<p>Relationship to victim (family/other): הקרבה (משפחתית/אחרת):</p>	<p>I am / I am not a survivor: הנני ניצול השואה / כן/לא</p>	<p>Tel.: מס' טלפון:</p>	<p>Country: מדינה:</p>
<p>בזמן המלחמה הייתי במחנה / בנסו / במסווה / באחת בדיקה / ביערות / במוחתות (הקף ביערות) During the war I was in a camp / ghetto / forest / the resistance / in hiding / had false papers (circle relevant options)</p>			
<p>Date: תאריך:</p>	<p>Place: מקום:</p>	<p>Signature: חתימה:</p>	<p>5058</p>

"ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם... אשר לא יכרת" ישעיהו נ"ד ה'
"...And I shall give them in My house and within My walls a memorial and a name... that shall not be cut off" Isaiah, 56:5

בתמונה: אנדרטה לזכר היהודים שנרצחו בפיצ'ורה

ביבליוגרפיה

מקורות אינטרנטיים עיקריים :

www.yadvashem.org/yv/he/exhibitions/kristallnacht

דפי עד, יד ושם

ארגון יהודי בוקובינה , מפות בוקובינה/רומניה בתקופות השלטון השונות
www.bukowina.org.il

<https://he.wikipedia.org/wiki> טרנסניסטריה אזור הכיבוש הרומני, ויקיפדיה

www.begincenter.org.il

מרכז מורשת רבין, תולדות חייו

<https://he.wikipedia.org/wiki>

שואת יהודי רומניה, ויקיפדיה

<https://he.wikipedia.org/wiki>

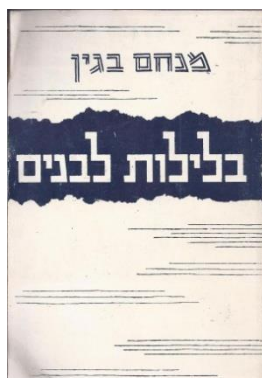
מחנות המעצר בקפריסין, ויקיפדיה

lib.cet.ac.il

השואה בטרנסניסטריה: הרצח והתגובה היהודית

ספר :

בגין מנחם, 1995, בלילות לבנים, ת"א , הוצאת:דביר.

תודות

אנו רוצים להודות בראש ובראשונה למר משה פלדשטיין ורעייתו פנינה שקבלו אותנו בחמימות ובחפץ לב.

אנו מודים למשה ששיתף אותנו בזיכרונותיו ממנו למדנו רבות מהו שורד אמיתי ועל גדלות הנפש של ילד אחד קטן.

תודה לאנט ענבר, אמא של שלו, שעשתה עבורנו רפרודוקציה עבור חלק מהתמונות המוצגות בעבודה זו.

תודה לתמר פלדשטיין, אמא של רואי, שסייעה לנו לכל אורך עבודת החקר: החל בהכנת השאלונים וההדרכה לגבי שאילת השאלות, דרך השלמת פרטי מידע והעזרה בחקר ובעריכת העבודה.

